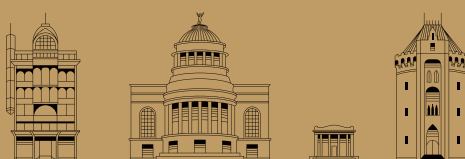

Jaar rapport

2023 +
2024

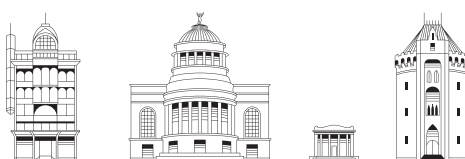

KONINKLIJKE MUSEA
VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS

Jaar rapport

2023 +
2024

KONINKLIJKE MUSEA
VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS

MUSEUM
HALLEPOORT

MUZIEKINSTRUMENTEN-
MUSEUM

MUSEUM
KUNST EN GESCHIEDENIS

INHOUDS TAFEL

1	Voorwoord van de Algemeen directrice	4
2	Missie & Visie	6
3	Publiekswerking	8
	2023-2024: bruisende en inspirerende jaren	9
	Bezoekerscijfers 2023	12
	Bezoekerscijfers 2024	14
4	Collectie & Beheer	16
	Conservatie & restauratie	18
	Digitaal collectiebeheer	19
	Image Studio	21
	Beheer van de kunstwerken	22
	Bibliotheek & Archief (wetenschappelijke documentatie)	24
	Nieuwe aanwinsten	25
	Afgietselwerkplaats	32
5	Onderzoek, Studiedagen & Publicaties	36
	Onderzoek	37
	Studiedagen	64
	Publicaties	66
6	Tentoonstellingen & Evenementen	68
	Nieuwe en vernieuwde zalen	69
	Tijdelijke tentoonstellingen	71
	Evenementen	77
7	Organisatie & Team	82
	Structuur van de organisatie	83
	Enkele cijfers	84
8	Financieel Overzicht	88
9	Vooruitblik: Plannen, Projecten & Ambities	89
10	Advies- & Beheersorganen	91
11	Partners, Sponsors & Schenkers	94

VOORWOORD VAN DE ALGEMEEN DIRECTRICE

Géraldine David

Algemeen directrice sinds 1 januari 2024

De jaren 2023 en 2024 waren voor de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis een bijzonder boeiende periode. Het was een tijd van grote dynamiek, met tal van projecten, mooie bezoekerscijfers en een niet aflatende inzet om onze deuren wagenwijd open te zetten voor het publiek. Op onze drie locaties mochten we bijna **560.000 bezoekers** verwelkomen. Zij kwamen onze collecties, tentoonstellingen en activiteiten ontdekken, wat opnieuw bewijst hoe nauw het publiek betrokken is bij onze musea en onze missie.

Deze twee jaren stonden in het teken van een ambitieus en gevarieerd programma. Een van de hoogtepunten waren onze tijdelijke tentoonstellingen, die zowel bij het grote publiek als bij scholen een groot succes waren. Deze projecten laten zien waar wij voor staan: een combinatie van wetenschappelijke diepgang, hoogwaardige vormgeving en toegankelijkheid, waarbij de rijkdom van onze collecties telkens centraal staat. Daarnaast hebben evenementen zoals Museum Night Fever, de Kunstendag voor Kinderen, familieactiviteiten, concerten in het MIM en diverse participatieve projecten van onze musea levendige en gastvrije ontmoetingsplekken gemaakt.

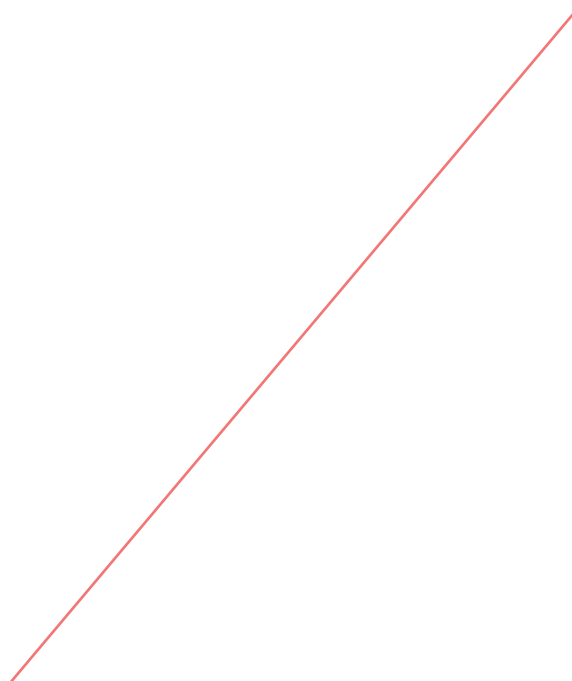
In het najaar van 2024 zetten we een volgende stap in de modernisering van onze permanente collecties. Een volledig gerenoveerde vleugel werd heropend voor het publiek, waarin de precolumbiaanse verzamelingen en de Europese toegepaste kunsten uit de 18de eeuw schitteren.

Naast deze zichtbare publiekswerking werd er achter de schermen essentieel werk verricht. De oprichting van de dienst Collectiebeheer, de verdere digitalisering, het uitbreiden van onze databases en de evolutie in onze conservatiemethoden tonen onze duidelijke visie: het erfo goed dat ons is toevertrouwd duurzaam bewaren en de toegankelijkheid ervan verbeteren, zowel voor onderzoekers als voor het grote publiek. Ook de nieuwe aanwinsten, restauraties en onderzoeksprojecten uit deze periode versterken de wetenschappelijke rol van de KMG, zowel in België als op internationaal niveau.

Ik wil mijn oprechte dank betuigen aan alle medewerkers van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis. Hun inzet, expertise en hart voor de publieke zaak vormen de motor achter elk geslaagd project. Ook dank ik onze institutionele, wetenschappelijke, culturele en financiële partners; hun steun en samenwerking zijn onmisbaar voor het uitvoeren van onze opdrachten.

Dit jaarverslag is het portret van een instelling in beweging. Een instelling die oog heeft voor maatschappelijke evoluties en trouw blijft aan haar kernwaarden: het overdragen van kennis, de dialoog tussen culturen en het ontsluiten van erfgoed voor een zo breed mogelijk publiek. Met die ambitie bouwen de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis verder aan de toekomst, ten dienste van de bezoeker van vandaag en morgen. ●

MISSIE & VISIE

A large, thick, gold-colored number '2' that serves as a background element for the title. The number is positioned on the left side of the page, with its top curve extending towards the top right.

Onze missie

De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis hebben als opdracht kunstwerken en documenten met een museale en wetenschappelijke waarde te verzamelen, te bewaren en te bestuderen. Hun collecties bestrijken een brede waaier aan domeinen, waaronder de prehistorie, de oudheid, de nationale archeologie, niet-Europese beschavingen, decoratieve, industriële en technische kunsten, Europese etnologie en muziekinstrumenten.

Wij delen deze rijkdom met het publiek via vaste opstellingen, tijdelijke tentoonstellingen en een actieve publiekswerking.

Onze onderzoekers verrichten diepgaand wetenschappelijk onderzoek rond de collecties en verspreiden hun bevindingen zowel nationaal als internationaal via publicaties, lezingen en samenwerkingsprojecten.

Daarnaast bieden de musea diverse diensten aan het publiek, zoals informatie over de collecties, educatieve activiteiten, ondersteuning van onderzoekers en toegang tot documentair materiaal. Wij nemen deel aan wetenschappelijke missies en samenwerkingen in België en in het buitenland en werken nauw samen met andere federale instellingen om het gemeenschappelijk erfgoed te ontsluiten en te versterken.

Tegelijkertijd zorgt een voortdurend groeiende digitale databank ervoor dat de collecties, archieven en de bibliotheek voor iedereen toegankelijk zijn.

Onze visie

De Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis willen culturen dichterbij elkaar brengen en bruggen slaan tussen verleden en heden, tussen hier en elders. Hun opdracht is het publiek te prikkelen en te inspireren met hun collecties, tijdelijke tentoonstellingen, wetenschappelijk onderzoek en brede culturele werking.

Met een open, inclusieve en zintuiglijke aanpak delen de KMKG hun passie voor erfgoed. Ze spreken alle zintuigen van de bezoekers aan en maken wetenschappelijk onderzoek toegankelijk, levendig en inspirerend. De instelling profileert zich als open en dynamisch, en staat met beide voeten in de hedendaagse samenleving, gekenmerkt door culturele diversiteit en maatschappelijk engagement. De KMKG willen hun wetenschappelijke werking verder uitbouwen en hun nationale en internationale uitstraling versterken. Als actieve partners binnen onderzoeksnetwerken dragen zij bij aan kennisontwikkeling en erfgoedzorg, en stellen zij hun expertise ten dienste van de samenleving en de mensheid. Tot slot nemen de musea hun maatschappelijke rol ten volle op: kunst en geschiedenis dichterbij de burger brengen, culturele, sociale en intellectuele ontplooiing stimuleren en aanzetten tot een kritische en constructieve reflectie over de wereld rondom ons.

PUBLIEKS WERKING

Museum Night Fever 2023.
© Chadi Abou Sariya.

2023-2024: bruisende en inspirerende jaren

In 2023 en 2024 kenden de drie musea een sterke publieksopkomst dankzij maar liefst 560.000 bezoekers (290.000 in 2023 en 270.000 in 2024), die de vaste collecties kwamen ontdekken of zich lieten verleiden door de tijdelijke tentoonstellingen.

Vanuit publiekswerking is dat waar we vol op inzetten: het aantrekken en betrekken van publiek, jong en oud. Via aanbod en programma willen we meer mensen bereiken (kwantitatief) en een meerwaarde bieden (kwalitatief): het museum ontsluiten als een plek voor inspiratie, leren, ontspanning en plezier, ontmoeting, welzijn en troost, een plaats waar dialoog mogelijk is, en verschillende stemmen en visies een plaats krijgen.

Vertrekpunt daarbij zijn steeds de museumobjecten, als authentieke en betekenisvolle getuigen van het verleden dat evengoed door mensen vorm werd gegeven. Het observeren, reflecteren en creëren zijn manieren om via inzichten in het verleden ook het heden beter te begrijpen en te werken aan een toekomst in een samenleving die sterk verandert en voor grote uitdagingen staat.

Binnen educatie is het werk georganiseerd rond verschillende assen. De gidsenwerking en coaching neemt een belangrijke plaats in. Er is een dynamisch aanbod van rondleidingen en workshops, en een gevarieerd programma van activiteiten voor verschillende doelgroepen: volwassenen, gezinnen met jonge kinderen, kinderen en jongeren, leerkrachten en scholen, specifieke doelgroepen als mensen met een beperking of die lijden aan dementie.

We ontwikkelen voortdurend nieuwe publieks- en bemiddelingsinstrumenten voor tentoonstellingen en nieuwe museumruimtes, zoals educatieve fiches, multimediale inhoud voor de MIM-gids, familieparcours en andere initiatieven.

Kunstendag voor
Kinderen 2023
© Anna Van Waeg.

Baby Art
Day 2024
© KMKG-MRAH,
Brussels.

Samenwerkingen met partners uit de brede culturele sector, het artistieke veld, het onderwijs en de zorg- en welzijnssector zijn cruciaal en bieden een inhoudelijke, organisatorische of financiële meerwaarde en vergroten publieksbereik en impact.

Een paar voorbeelden en projecten uitgelicht:

- Tijdens **twee lerarendagen** in april 23 werden leraren uitgenodigd, in samenwerking met Klasse en Carte Prof om het aanbod voor het onderwijs in de tentoonstelling 'Expeditie Egypte' te komen voorproeven; in totaal namen 233 leraren deel.
- In het kader van diezelfde tentoonstelling lanceerden we ook een reeks **A&H Sundays**, een reeks van lezingenreeks rond verschillende egyptologische thema's gekoppeld aan 'Meet the Curator' – rondleidingen in de tentoonstelling. Per zondag tekenden ca. 100 deelnemers present.
- **Museum Night Fever** (21.10.23) trok 2.139 bezoekers, met op het programma 'Bodies & Voices', een co-creatief project van meerdere

Art & History
Family Studio 2024.
© Gerhard Jäger.

maanden dat resulteerde in een dans- en zang-performance, afgewisseld met interventies van de 'École du Cirque Bruxelles'.

- Een maand later (19.11.23) werd, naar goede gewoonte op de derde zondag van november, de rode loper uitgerold voor families tijdens de **Kunstendag voor Kinderen**. 400 deelnemers verdiepten zich in het universum van Joseph Hoffmann, met Maria Makeeva als special guest, in samenwerking met het 'Chzech Culturel Center'.
- Zomer 2024 transformeerde de grote narthex de hele maand augustus in een groots inloop speellandschap voor families met peuters, kinderen en jongeren. In het kader van het festival Horizon sloegen we de handen in elkaar met **Art Basics voor Children** voor het opzetten van de **Art en History Family Studio 2030**, met ook een buitenpaviljoen in het Jubelpark. Dankzij materialen, spellen, creatieve activiteiten en een zinnenprikkende bibliotheek kon je de hele zomer lang even in de 18de eeuw wanen, de tijd van pruiken en chocolade van revoluties en uitvindingen. Elke donderdag van augustus was er een atelier van 2 uur waarin dieper ingegaan werd op de thema's Wetenschap, Grafiek, Design en Feest.
- En het najaar van 2024 was het tijd voor de tweejaarlijkse **Baby-dag** in het museum, een gezinsdag met focus op de allerjongsten (0-3 jaar) jaar. Zo'n 160 kinderen genoten van een dagje voelen, proeven en ontdekken met activiteiten rond de charmante verzameling kunst uit de 18de eeuw, in samenwerking met het muzikale en historisch onderlegde duo Gaëlle Claeys en Kristina De Troyer.
- In het **MIM** springt de concertwerking in het oog, die gestaag groeit met een volle concert-agenda, in samenwerking met onder meer de Brusselse conservatoria als belangrijke partner, evenals de vereniging 'De Middagconcerten'.

Bezoekerscijfers

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (KMKG)

In 2023,
registreerden de
KMKG in totaal
290.000
bezoekers

Bezoekerscijfers KMKG

● MKG

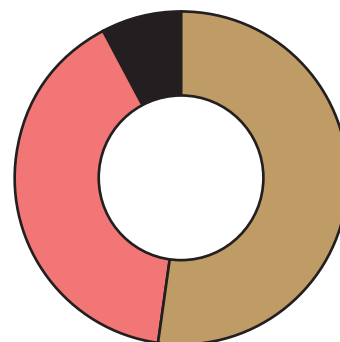
151.840

● MIM

116.316

● Hallepoort

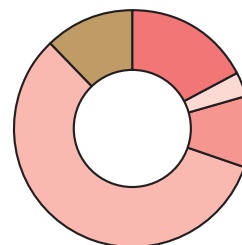
21.863

Museum Kunst en Geschiedenis (MKG)

Het MKG
noteerde
151.840
bezoekers

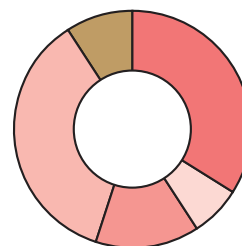
Categorieën

Cat.1	16%	Voltarief
Cat.2	3%	Senioren
Cat.3	9%	Studenten
Cat.4	53%	Kinderen, begeleiders van kindergroepen, pers & promo, varia
Partners	11%	Museumpas, Brussels card

Muziekinstrumentenmuseum (MIM)

Het MIM
noteerde
116.316
bezoekers

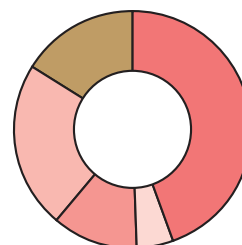
Categorieën

Cat.1	34%	Voltarief
Cat.2	7%	Senioren
Cat.3	14%	Studenten
Cat.4	36%	Kinderen, begeleiders van kindergroepen, pers & promo, varia
Partners	9%	Museumpas, Brussels card

De Hallepoort

De Hallepoort
noteerde
21.863
bezoekers

Categorieën

Cat.1	45%	Voltarief
Cat.2	5%	Senioren
Cat.3	12%	Studenten
Cat.4	23%	Kinderen, begeleiders van kindergroepen, pers & promo, varia
Partners	16%	Museumpas, Brussels card

Bezoekerscijfers

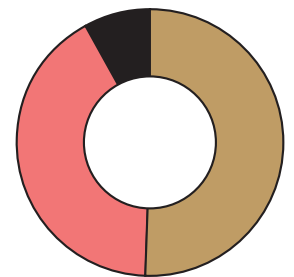

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (KMKG)

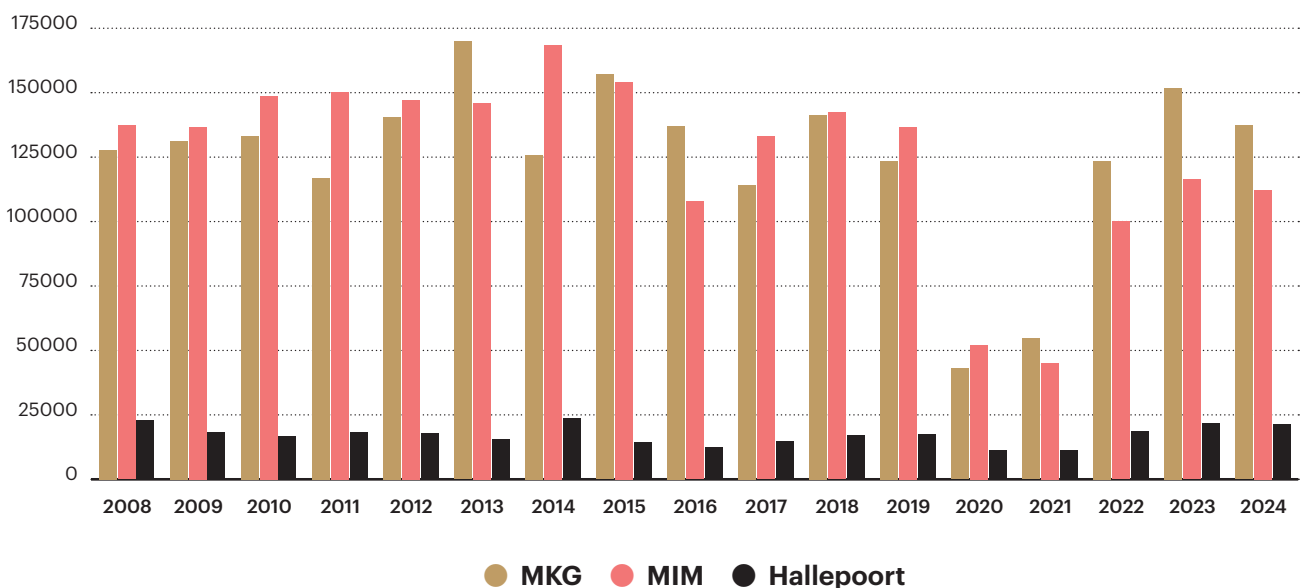
In 2024,
registreerden
de KMKG in totaal
270.000
bezoekers

Bezoekerscijfers KMKG

MKG	137.222
MIM	112.222
Hallepoort	21.332

Bezoekers KMKG 2008-2024

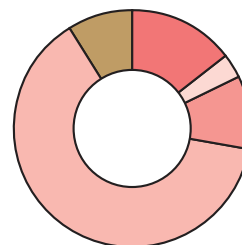

Museum Kunst en Geschiedenis (MKG)

Het MKG
noteerde
137.222
bezoekers

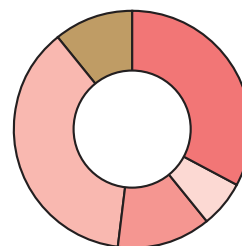
Categorieën

Cat.1	13%	Voltarief
Cat.2	3%	Senioren
Cat.3	9%	Studenten
Cat.4	57%	Kinderen, begeleiders van kindergroepen, pers & promo, varia
Partners	8%	Museumapas, Brussels card

Muziekinstrumentenmuseum (MIM)

Het MIM
noteerde
112.222
bezoekers

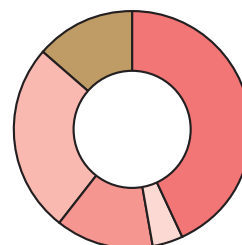
Categorieën

Cat.1	31%	Voltarief
Cat.2	6%	Senioren
Cat.3	12%	Studenten
Cat.4	35%	Kinderen, begeleiders van kindergroepen, pers & promo, varia
Partners	10%	Museumapas, Brussels card

De Hallepoort

De Hallepoort
noteerde
21.332
bezoekers

Categorieën

Cat.1	42%	Voltarief
Cat.2	4%	Senioren
Cat.3	13%	Studenten
Cat.4	25%	Kinderen, begeleiders van kindergroepen, pers & promo, varia
Partners	13%	Museumapas, Brussels card

COLLECTIE & BEHEER

4

In 2024 werd de dienst Collectie- en Documentatiebeheer opgericht om het Collectiebeheer binnen de KMKG te versterken en efficiënter te maken. Alle object-gerichte diensten zijn sindsdien samengebracht in één geïntegreerde structuur. Deze bundeling bevordert niet alleen de samenwerking binnen de organisatie, maar zorgt ook voor een meer doeltreffende aanpak van behoud, documentatie en digitale toegankelijkheid van de collecties, zowel voor onderzoek als voor het brede publiek.

Coördinator:
**Britt
Claes**

Vijf belangrijke diensten zullen in de toekomst nauwer samenwerken rond gezamenlijke projecten:

1

Conservatie- Restauratie

gericht op het behoud, de bescherming en restauratie van de collectie om deze voor toekomstige generaties veilig te stellen.

2

Digitalisering (eCollections)

beheert het digitaliseringsproces en creëert digitale tweelingen van fysieke objecten (ecollecties via systemen zoals Museum+ en DAM - (*Digital Asset Management*)), wat essentieel is voor zowel toegankelijkheid als conservatie.

3

Fotografie (Image Studio)

verantwoordelijk voor professionele fotografie en digitale beeldvorming van collectieobjecten, ter ondersteuning van documentatie, onderzoek, conservatie, digitale ontsluiting en publiekswerking.

4

Beheer van de kunstwerken

de Registrar beheert en registreert alle bewegingen van objecten in en uit de collectie, zoals bruiklenen aan andere instellingen, en draagt zorg voor het administratief beheer en de logistieke organisatie van deze verplaatsingen.

5

Wetenschappelijke Documentatie (bibliotheek en archief)

verantwoordelijk voor de archivering en documentatie van de collecties en objecten.

Conservatie & restauratie

Verantwoordelijke:

**Britt
Claes**

Achter de schermen van het museum werkt een toegewijd team van restauratoren en collectiemedewerkers dagelijks aan het behoud van onze collecties. In het kader van de voorbereiding van de nieuwe zalen gewijd aan de 18de eeuw, evenals de gerenoveerde ruimtes over de collecties Amerika – die sinds oktober 2024 voor het publiek toegankelijk zijn – kregen heel wat objecten opnieuw de aandacht die ze verdienen.

Sommige stukken lagen jarenlang in het depot en zijn nu grondig gecontroleerd op hun toestand en zorgvuldig gereinigd. Elk object werd met de grootste zorg onderzocht. Wanneer ingrijpen nodig was, werd een conservatie- of restauratiebehandeling uitgevoerd om het klaar te maken voor tentoonstelling.

Een sprekend voorbeeld is de beroemde mummie van Rascar Capac, waarvan de presentatie volledig herzien werd volgens de huidige normen voor een respectvolle omgang met menselijke resten. De keuze van materialen en de wijze van opstelling zijn het resultaat van een grondige samenwerking tussen conservatoren en restauratoren, met als doel een presentatie die zowel geschikt als respectvol is.

Ook recente aanwinsten en tijdelijke bruiklenen worden met dezelfde nauwkeurigheid behandeld. Elk object ondergaat een gedetailleerde conditie-rapportage en wordt verpakt in omstandigheden die aangepast zijn aan het gekozen transportmiddel – of dat nu per vrachtwagen, vliegtuig of via een gespecialiseerde koerier gebeurt. Deze operaties worden uitgevoerd door onze eigen teams of door gekwalificeerde externe partners.

Het binnenklimaat van het museum wordt voortdurend gemonitord. Gezien de ouderdom en de architecturale complexiteit van het gebouw is dat een dagelijkse uitdaging! De bevochtigings- en ontvochtigingssystemen worden geregeld bijgestuurd naargelang de weersomstandigheden. We doen er alles aan om een stabiel klimaat te waarborgen, vooral voor de meest kwetsbare werken.

Al deze activiteiten steunen op een nauwe samenwerking tussen restauratoren, collectiemedewerkers, conservatoren, technische diensten en externe partners. Alleen dankzij deze synergie kunnen we vandaag het erfgoed van morgen veiligstellen.

De mummie
Rascar Capac.
© KMKG-MRAH,
Brussels.

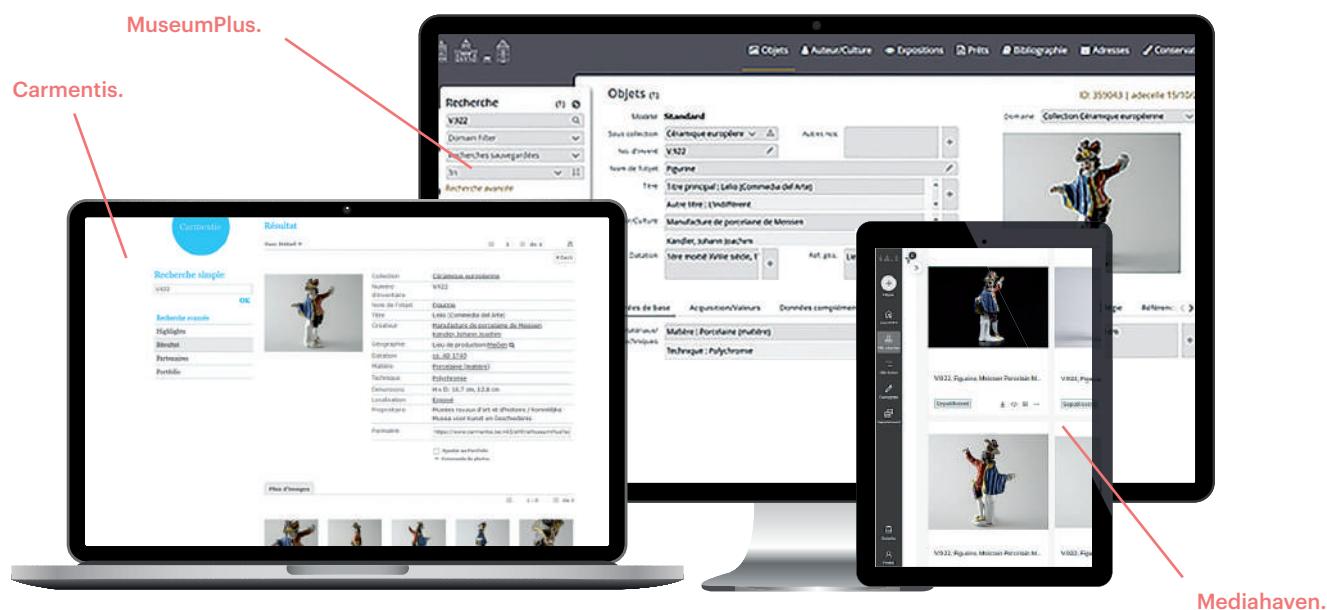
eCollections, Dienst digitaal collectiebeheer

Verantwoordelijke:
Els Angenon

Het digitale beheer van de collecties gebeurt via het collectiebeheersysteem MuseumPlus. Deze tool maakt het mogelijk om objecten en collecties te identificeren, te beschrijven en te verrijken met multimediale content. De multimedia worden op hun beurt beheerd in het DAM- of beeldbeheersysteem MediaHaven.

Het team eCollections is verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van beide systemen, terwijl conservatoren en collectiebeheerders records

documenteren met wetenschappelijke gegevens en referenties. MuseumPlus wordt daarnaast steeds intensiever gebruikt ter ondersteuning van museale processen zoals bruiklenen, tentoonstellingen, de inrichting van nieuwe zalen (18de, 19de eeuw, zalen art nouveau en art deco), conservering en restauratie van objecten. Dankzij het gebruik van één geïntegreerd systeem kunnen alle betrokken diensten collecties en processen intern efficiënt beheren, en ze tegelijk projectmatig ook online toegankelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek.

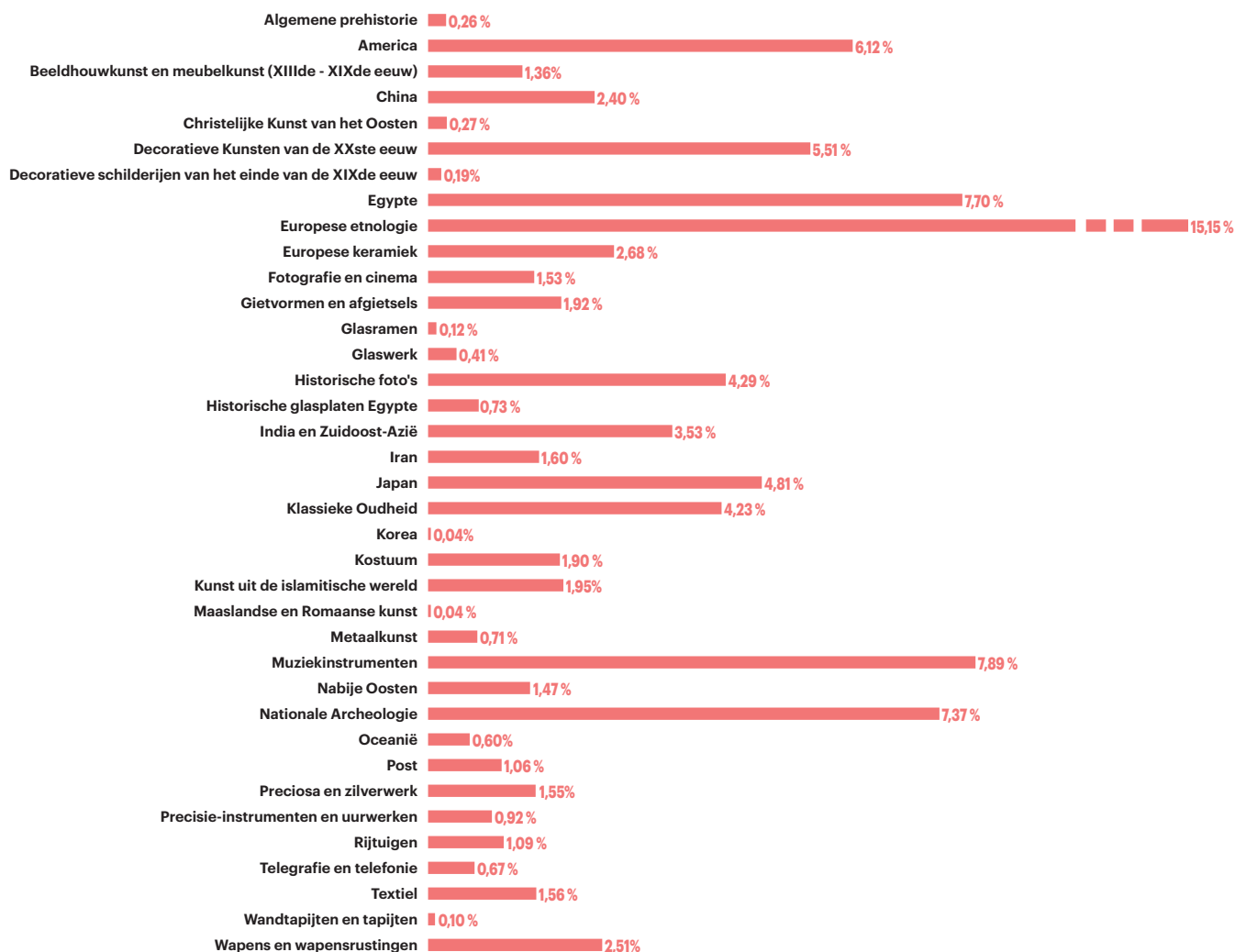
De collectiegegevens en multimedia worden gepubliceerd op het eigen portaal Carmentis — de online collectiecatalogus van de KMKG — evenals op andere platformen in Europa en daarbuiten, wat bijdraagt aan het ontstaan van nieuwe internationale netwerken.

De online catalogus omvat momenteel meer dan 100.000 gepubliceerde objectrecords, wat overeenkomt met ca. 40% van de volledige KMKG-collecties.

Momenteel bevinden zich 263.074 objecten in MuseumPlus, afkomstig uit diverse collecties, die elk verschillende types objecten vertegenwoordigen.

De focus van de activiteiten en projecten ligt op het beheer, de valorisatie en het behoud van digitale documentatie met betrekking tot de wetenschappelijke collecties, waarvoor extra middelen worden ingezet door het DIGIT programma (Belspo). Tegelijk wordt binnen eCollections gewerkt aan innovatieve manieren om collectieobjecten in beeld te brengen, met nadruk op beeldkwaliteit, metadata-toegankelijkheid en interoperabiliteit. Dit vertaalt zich in de projecten Cune-IIIIF-orm en MetaBelgica, die beide lopen tot 2026. Meer informatie vindt u op de [KMKG website](#).

Cijfers uit MuseumPlus

Image Studio

Coördinator:
**Greet
Van Deuren**

Image Studio beheert de interne en externe aanvragen van professioneel digitaal beeldmateriaal en reproductierecht van de objecten van het Museum Kunst en Geschiedenis, het MIM en de Hallepoort. Het beeldmateriaal wordt in lage resolutie ter beschikking gesteld aan de dienst eCollections en gebruikt voor MuseumPlus en de online Museumcatalogus Carmentis.

Een belangrijk onderdeel vormen de eigen museumpublicaties, catalogi en algemene naslagwerken.

Image Studio werkt ook mee aan de realisatie van tijdelijke tentoonstellingen (professionele fotografie voor de catalogus, voor pers & promotie, publiekswerking, website, museumeducatie, specifieke reportages...) en ontwerpt en produceert, in overleg met de verantwoordelijke van de Museumshops en de Exposhops nieuwe merchandisingproducten.

Externe aanvragen betreffen eveneens een veelheid aan doeleinden, zoals wetenschappelijk onderzoek, tijdelijke tentoonstellingen, allerhande publicaties, marketingprojecten en educatieve en persoonlijke doeleinden.

In 2024 werd het nieuwe DAM-systeem (*Digital Asset Management*) geïmplementeerd. Het doel van dit DAM-systeem is onder meer in eerste instantie het opslaan van geïnteriseerde foto's. Zo werd het beeldmateriaal van de fotodatabase PhotoLib (beeldmateriaal van ca. 140.700 objecten – ca. 300.000 foto's) naar de DAM overgebracht.

Het nieuwe systeem biedt ook oplossingen voor het organiseren, beheren en delen van digitale foto's en andere media.

Overzicht foto-aanvragen

Jaar	Aanvragen	intern	extern	Aantal foto's/ dossiers
2023	297	MIM: 40 A&H: 75	182	1 tot 200
2024	325	MIM: 41 A&H: 78	206	1 tot 890

Beheer van de kunstwerken

Verantwoordelijke:

**Damien
Filippi**

De Registrar beheert de volledige logistieke en administratieve opvolging van de talrijke aanvragen voor bruiklenen ten dienste van externe tentoonstellingen. Wanneer een nieuwe aanwinst wordt goedgekeurd (via aankoop, schenking of op een andere manier), coördineert de Registrar ook de veilige en vlotte aankomst van deze werken.

Het museum kan om verschillende redenen besluiten om een bruikleenverzoek van externe partijen te weigeren:

- Conditie van het object (te fragiel voor transport of tentoonstelling)
- Lopende of geplande tentoonstellingen (object nodig voor de eigen presentatie of al uitgeleend)
- Risico en verzekering (onvoldoende beveiliging of klimaatbeheersing bij de lener; onvoldoende verzekering of risicoanalyse)
- Herkomst of juridische status (juridische beperkingen, onzekerheden over eigendom of lopende restitutieclaims)
- Restauratie (geplande conservering, restauratie of onderzoek op het object; onvoldoende tijd om het object bruikleenklaar te maken)
- Beperkte middelen (tekort aan personeel, tijd, budget voor de logistieke en administratieve afhandeling)
- Algemeen museumbeleid (keuze om bepaalde topstukken niet uit te lenen; keuze om niet uit te lenen aan commerciële of niet-erkende instellingen)

Overzicht bruikleenaanvragen

Aanvragen

45

48

Aantal uitgeleende objecten

373

233

Aantal geweigerde objecten

44

86

● 2023
● 2024

De logistieke en administratieve opvolging van depots behoren eveneens tot de taken van de Registrar en bijzondere inspanningen worden geleverd om, in samenwerking met de politie, de terugkeer naar het museum van ontvreemde objecten te verzekeren.

Het is vaak een werk van lange adem doch volgende objecten konden de museumcollecties opnieuw vervoegen:

→ De afgelopen jaren heeft vooral het Muziekinstrumentenmuseum (MIM) succes geboekt in de zoektocht naar gestolen stukken. Zo werd in 2022 al op spectaculaire wijze een onderdeel van een viola da gamba teruggevonden. En op 21 juni 2023 bracht orgelbouwer en orgeldeskundige Wilfried Praet opnieuw een bijzonder stuk terug naar het MIM: een orgelpijp die al jarenlang als vermist stond in de inventaris. Praet had de pijp ooit gekregen van een enthousiaste toeschouwer na een concert. Hij wist niet waar het stuk vandaan kwam. Pas toen hij de pijp begon schoon te maken, ontdekte hij op de mond van de pijp een nummer geschreven in inkt: inventarisnummer 463. Dat nummer leidde hem naar een beschrijving in de oude catalogus van het museum (*Catalogue descriptif et analytique du musée instrumental du Conservatoire Royal de musique de Bruxelles*), opgesteld door de eerste conservator, Victor-Charles Mahillon (1841–1924). Daarin stond: '463. Orgelpijp van tin uit de voormalige collectie Tolbecque. Afkomstig van de frontpartij van het orgel van de abdij van Moissac, een instrument geschonken door Catharina de Medici.' De pijp maakte oorspronkelijk inderdaad deel uit van het vooraanzicht van het orgel dat in 1665 werd gebouwd voor de abdij van Moissac. Dat orgel was gemaakt door Jean Haon (ook wel John Hew), een orgelbouwer van Engelse afkomst die destijds werkte in het zuidwesten van Frankrijk.

→ 2024 bracht opnieuw een mooie vondst, dit keer in Vichy: een veilinghuis dat gespecialiseerd is in muziekinstrumenten nam contact op met de teams van onze musea met de melding dat ze vermoedelijk een stuk uit onze collectie in handen hadden. Het ging om het viool-etui dat in 1969 werd gestolen tijdens een tentoonstelling van het Muziekinstrumentenmuseum in het Hôtel de Sully in Parijs. In september 2024 kreeg het stuk eindelijk weer zijn vertrouwde plek in het museum terug.

→ Ook in het Jubelpark werpt het speurwerk zijn vruchten af! In 2015 stelde de politie samen met het museum een nauwkeurige lijst op van stukken die uit het museum waren gestolen. Eén van die werken, 'La Glaneuse', een schilderij van Jules Breton uit 1898, dook recent op bij veilinghuis Sotheby's in New York. Zij brachten de KMKG daar meteen van op de hoogte. Ook hier liep het goed af: het schilderij keerde in november 2024 terug naar Brussel.

Dankzij de gezamenlijke inspanningen van het museumteam, de autoriteiten, de verschillende veilinghuizen en de rechtmatige eigenaren, kon de teruggave van deze gestolen voorwerpen mogelijk worden gemaakt.

Bibliotheek & Archief

(wetenschappelijke documentatie)

Coördinator:
**Wouter
Claes**

Het archief en de bibliotheek zijn toegankelijk op afspraak maar ook aanvragen via mail worden gedetailleerd beantwoord. Interbibliotheccair leenverkeer is eveneens een optie.

2023

Bibliotheek MKG:

82
lezers

Bibliotheek MIM:

153
lezers

Archief:

In totaal werden

63 interne en
105 externe aanvragen
voor consultatie van
archiefdossiers behandeld.

2024

Bibliotheek MKG:

125
lezers

Bibliotheek MIM:

100
lezers

Archief:

In totaal werden

69 interne en
124 externe aanvragen
voor consultatie van
archiefdossiers behandeld.

NIEUWE AANWINSTEN

Jaar na jaar vinden nieuwe kunstwerken en objecten nog steeds hun weg naar het museum, soms via aankoop, maar hoofdzakelijk via depot en schenking.

Nieuwe aanwinsten (aankopen en schenkingen):

2023

94
objecten

2024

170
objecten

Het betreft zowel ganse collecties als unieke kunstwerken wat de volgende drie voorbeelden aantonen.

1. Een uitzonderlijke mummiecollectie

In juni 2023 stelde mevrouw Del Marmol-de Fabribeckers voor om een bijzondere collectie Egyptische mummies te schenken aan de KMKG.

Het ging om een indrukwekkend geheel van gemummificeerde resten: een menselijk hoofd en voet, een valk, een ibis en drie katten. Alles is zorgvuldig bewaard in een zinken kist, bekleed met vilt, en geplaatst in een houten vitrinekast.

Dit ensemble heeft een grote historische waarde. De mummies werden namelijk verzameld tijdens een ontdekkingsreis door Egypte en Soedan, van 7 december 1908 tot 18 maart 1910, ondernomen door Hyacinthe Pirmez (1878–1924), een voorouder van de familie de Fabribeckers.

De mummies worden nog steeds bewaard in hun oorspronkelijke opstelling, waarschijnlijk samengesteld kort na Pirmez' terugkeer. De manier waarop ze gepresenteerd zijn, doet denken aan de typische rariteitenkabinetten van de burgerij uit het begin van de 20ste eeuw.

Daarnaast zullen deze gemummificeerde resten bijdragen aan het overkoepelende project voor de analyse van Egyptische mummies – zowel menselijke als dierlijke – die worden bewaard in de KMKG. Deze mummies werden reeds onderworpen aan een reeks CT-scans in 2013–2015, dankzij een samenwerking met de dienst medische beeldvorming van de Universitaire Klinieken Saint-Luc. Ze werden ook bestudeerd in het kader van het Brain.be-project 'HOME' (*Human Remains Origins Multidisciplinary Evaluation*), dat liep van 2019 tot 2022 en werd gecoördineerd door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Vooraleer de mummies van de schenking Fabribeckers aan de collecties van de KMKG werden toegevoegd, zijn ze ter restauratie toevertrouwd aan het War Heritage Institute (WHI) – een vruchtbare samenwerking tussen beide instellingen

Meer info:

<https://warheritage.be/en/news/mummies-royal-military-museum>

Ensemble van Egyptische mummies.
© WHI.LVDW.

2. De Collectie van Spaendonck: een unieke aanwinst voor de textielverzamelingen

In 2024 diende zich een unieke kans aan om voor één symbolische euro een mooie en kwaliteitsvolle textielcollectie van 100 objecten aan te kopen van Mevr. Hélène van Spaendonck, modestyliste, grote liefhebber van traditionele textielkunst en experte in textieltechnieken.

Een groot deel van de collectie omvat traditionele stoffen die vrouwen in Berbergemeenschappen in de zuidelijke berggebieden van Tunesië tussen ca. 1940 en het einde van de 20ste eeuw weefden. Andere Tunesische stukken, eveneens 20ste-eeuws,

komen uit de stedelijke context van de oostelijke kustgebieden. De collectie bevat bovendien mooie staaltjes van traditioneel Palestijns borduurwerk (20ste eeuw), Syrische zijdeweefkunst (20ste eeuw), Osmaans borduurwerk (einde 19de-20ste eeuw), bruids- en feestkleding uit Noordwest-Pakistan of Afghanistan (20ste eeuw) en Europese kant (1850-1900). De weefsels, borduur- en kantwerken getuigen van een grote creativiteit en van eeuwenoude, vaak rurale tradities die in snel tempo aan het verdwijnen zijn.

De aanwinst is een kwaliteitsvolle aanvulling voor de collecties van de KMKG, die internationaal al befaamd zijn voor de textielkunst dankzij de schenkingen en het legaat van Isabella Errera in 1900, 1901 en 1929 (in totaal 894 stukken).

Voor de afdeling 'Kunst uit de islamitische wereld', waarin relatief minder objecten uit de 20ste eeuw en uit het gebied van de Maghreb waren vertegenwoordigd, vormt dit nieuwverworven textiel, dat we in wisselende presentaties zullen tonen, een welkome en zeer gewaardeerde verrijking.

Bruids- en/of feestjurk (*jumlo*).
© KMKG-MRAH, Brussels.

Tadjira, Tunesië, 20ste eeuw, wol en katoen, 78 x 80 cm, inv. IS.Tx.2024-0029-043.
De *tadjira* is een sjaal die op het hoofd werd gedragen, onder een veel grotere omslagdoek of bakhnuq.
Tadjira's zijn geweven van fijn gesponnen wol en katoen, en vaak ook versierd met borduurwerk.
© KMG-MRAH, Brussels.

3. Een kandelaar van Fernand Dubois in verzilverd brons

Fernand Dubois (Ronse 1861- Brussel 1939) stelde deze kandelaar voor het eerst tentoon op de Salon van La Libre Esthétique te Brussel, in 1899. Vervolgens sierden twee exemplaren de tafel van Victor Horta's eetkamerensemble op de Internationale tentoonstelling van decoratieve kunsten in Turijn, in 1902. In 2024 werd de kandelaar aangekocht door de Vrienden van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis en gerestaureerd door de Gebrevetteerde Hofleverancier Ateliers Mertens in het kader van zijn mecenaat.

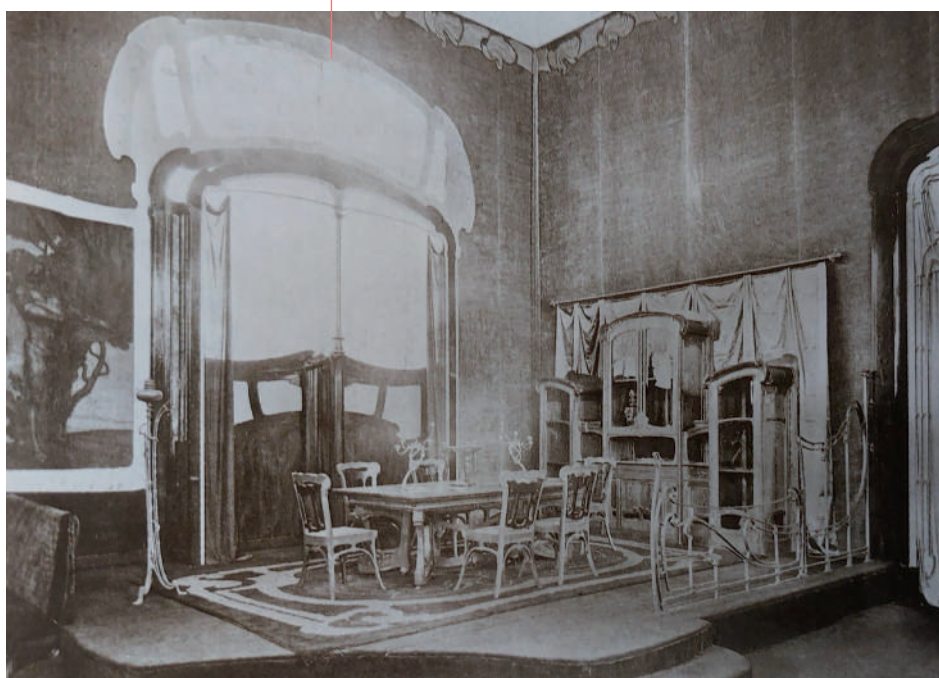
De kandelaar valt op door zuivere, evenwichtige lijnen passend bij Horta's visie. Volgens Horta was niet de bloem, maar wel de stengel zijn inspiratiebron. Het stengelmotief domineert inderdaad ook hier terwijl de bloemen enkel dienen als houders van de kaarsen.

Afmetingen: 56,5 x 40 x 30 cm.

Detail van de kandelaar van Fernand Dubois (inv. 2024.061). © KMKG-MRAH, Brussels.

Archiefphoto van de eetkamer die Victor Horta tentoonstelde op de internationale tentoonstelling in Turijn in 1902. Op de tafel staan twee van deze kandelaars van F. Dubois. © KMKG-MRAH, Brussels.

De kandelaar
van Fernand Dubois
(inv. 2024.061).
© KMKG-MRAH, Brussels.

AFGIETSEL WERKPLAATS

Verantwoordelijke:

**Nele
Strobbe**

Een prestigieuze opdracht voor Castle Howard, Yorkshire – 2024

Een van de hoofdopdrachten van de afgietsel-werkplaats is het produceren van nieuwe plaasteren afgietsels, waarbij de 19de-eeuwse technieken worden toegepast. De productie gebeurt op bestelling van externe klanten, zowel particulieren, handelaars, decorateurs en beeldhouwers, als officiële instellingen (academies op zoek naar tekenmodellen, musea en overheidsinstellingen) uit binnen- en buitenland, en heel soms op vraag van andere diensten en afdelingen binnen de KMKG.

In 2023 werden 80 bestellingen geplaatst, goed voor ca. 157 nieuwe afgietsels van uiteenlopende afmetingen. In 2024 waren er 58 bestellingen, goed voor ca. 155 nieuwe afgietsels.

2024 was ook het jaar waarin een grote bestelling voor Castle Howard bij York (VK) werd afgewerkt. De afgietselwerkplaats realiseerde de plaasteren afgietsels van 23 grote reliëfs en 4 staande beelden uit de Grieks-Romeinse Oudheid.

Om de bestelling tot een goed einde te brengen, was eerst een grondige restauratie van meerdere van de 19de-eeuwse gietvormen vereist en vervolgens weken gietwerk door het team van twee meester-gieters en vrijwilligers.

Het resultaat was een indrukwekkend geheel van Grieks-Romeinse reliëfs en beelden en een reeks duurzaam gerestaureerde en opnieuw bruikbare gietvormen.

De bestelling kaderde in het renovatieproject van de *Grand Staircase* en de *Grecian Hall* in Castle Howard. Het landhuis, dat al meer dan 300 jaar in het bezit is van de familie Howard, is deels voor het publiek toegankelijk. Bezoekers krijgen het rijke interieur van het landhuis en de familie-verzameling kunstvoorwerpen en beeldhouwkunst uit de Oudheid te zien.

Na hun behouden aankomst in het Engelse landhuis werden de Brusselse afgietsels ter plaatse van een steenpatina voorzien en kregen ze een prominente plek in de heringerichte *Grand Staircase* en de *Grecian Hall*. Daar zijn ze nu de nieuwe 'hit' bij de gidsen en de bezoekers!

De voorbereiding
van de afgietsels
voor Castle Howard,
Yorkshire – 2024.
© KMKG-MRAH, Brussels.

De voorbereiding van de afgietsels voor Castle Howard, Yorkshire – 2024.
© KMKG-MRAH, Brussels.

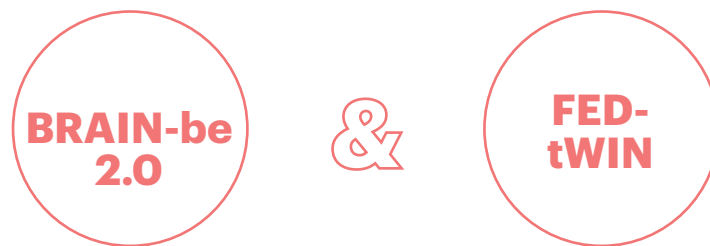
Afgietsels voor
Castle Howard,
Yorkshire - 2024.
© KMKG-MRAH,
Brussels.

ONDERZOEK, STUDIEDAGEN & PUBLICATIES

ONDERZOEK

Diverse onderzoeksprogramma's laten vorsers toe om de rijke collecties van de KMG grondig en op een pluridisciplinaire wijze te bestuderen.

De belangrijkste programma's voor ons museum zijn:

BRAIN-be 2.0 laat toe om dankzij de financiering van onderzoeksprojecten die steunen op wetenschappelijke excellentie en die Europees en internationaal zijn verankerd, zowel tegemoet te komen aan de kennisbehoeften van de federale departementen als om het wetenschappelijk potentieel van de Federale Wetenschappelijke Instellingen (FWI) te ondersteunen.

Het **FED-tWIN** programma is een onderzoeksprogramma van het Federaal Wetenschapsbeleid dat de duurzame samenwerking tussen de 10 Wetenschappelijke Federale Instellingen en de Belgische universiteiten wenst te stimuleren door middel van het financieren van gedeelde onderzoekprofielen op postdoctoraal niveau.

Hierna volgen enkele voorbeelden van boeiende onderzoeksprojecten.

Museum Kunst & Geschiedenis (MKG)

De archeologische opgravingen te Mleiha, Sharjah, Verenigde Arabische Emiraten

Coördinator:
Bruno Overlaet
(KMKG)

Mleiha was de hoofdstad van het zuidoost Arabisch 'koninkrijk Oman', dat bloeide van de 3de eeuw v. Chr. tot de 3de eeuw AD. Het was een belangrijk knooppunt voor de karavaanhandel en was verbonden met de zeehandel via zijn havens aan de Perzische Golf en de Zee van Oman. Mleiha is een uitgestrekte archeologische site met verschillende versterkte gebouwen, woonwijken en industriële wijken. Sinds 2009 organiseren de KMKG opgravingen te Mleiha in samenwerking met de lokale overheid, voornamelijk op het grafveld aan de rand van de site. Deze necropolis bestaat uit clusters van ondergrondse grafkamers met daarop monumentale torenvormige structuren of platformen, omringd door grote aantallen meer bescheiden graven. Eén dergelijke cluster werd onderzocht tijdens de veldcampagnes van 2024 en 2025.

Het grafveld werd helaas in de oudheid grondig geplunderd. Wat in de graven overblijft, voornamelijk scherven aardewerk en fragmenten van diverse objecten, illustreert echter het belang en de rijkdom van de site. Er is o.a. luxe importmateriaal uit Mesopotamië, het Middellandse Zeegebied, India, Iran en Zuid-Arabië. De unieke ontdekking in 2024 van een kleine tombe naast het monumentaal torengraf van een vrouw – het eerste onverstoorde graf sinds het begin van de opgravingen – was een doorbraak. Het leverde belangrijke nieuwe informatie op

over de lokale cultuur, de begrafenisgewoonten en de handelsrelaties.

De overledene was met twee zwaarden in een houten kist in de grafkamer geplaatst. Naast de kist werden nog drie zwaarden, een bundel pijlen en een luxueuze wijnset gevonden. Deze set bestaat uit een Mesopotamische geglazuurde tafellamfoor, een bronzen pollepel, een schaal met een tuit in de vorm van een stierenkop en een versierde bronzen en een glazen drinkschaal. Alle ijzeren zwaarden waren gebroken toen ze in de tombe werden gelegd. De greep van een lang, gebogen zwaard was versierd met een ijzeren stierenkop en een paardenkop. Deze unieke grafinventaris dateert het graf in de 2de of vroege 1ste eeuw v. Chr.

Een wijnset met een geglazuurde tafel amfora uit Zuid-Mesopotamie, een zeef, een pollepel, een gietschaal met een stierkopvormige tuit en een versierde bronzen drinkschaal. Foto Kamyar Kamyab (Sharjah Archaeology Authority - SAA).

Een ijzeren zwaard met een (oorspronkelijk ingelegd) handvat versierd met een stierkop en een paardenhoofd. De greep was oorspronkelijk ingelegd, vermoedelijk met hout of ivoor. Foto Bruno Overlaet.

Zicht op de opgravingen van een grafsector te Mleiha (februari 2024). Foto Bruno Overlaet.

Het project MuSEE.doc - Materia collecta, viva memoria

Wetenschappelijk
medewerkster
(FED-tWIN):
Sonja Willems

Het FED-tWIN-project had als doel de Gallo-Romeinse collecties in de MRAH opnieuw volledig tot hun recht te laten komen. In samenwerking met het Centre de Recherches en Archéologie Nationale (CRAN) van de UCLouvain maakte het project het mogelijk dit unieke erfgoed beter te kennen, te bewaren en te laten ontdekken.

Naast de uitbreiding van het digitale inventarisbestand legde het project bijzondere nadruk op het behoud en de ontsluiting van de objecten. Tegelijk versterkte het de banden tussen onderzoekers, conservatoren en academici, waardoor nieuwe inzichten in deze fascinerende collecties werden gestimuleerd.

In een eerste fase richtte het team zich op de keramiekcollecties, in het kader van de *Atlas van de Romeinse keramiekproductie* — een reeks publicaties gewijd aan referentiecollecties.

Eind 2023 verscheen een deel dat specifiek gewijd is aan de Tungri en de Trevieren, gebaseerd op de collectie van Joseph Mertens. Bijzondere aandacht ging daarbij uit naar het aardewerk uit de necropolen van de provincie Luxemburg — ontroerende getuigen van de begrafenispraktijken uit die tijd.

Een tweede luik van het project bereidde de ontwikkeling voor van een nieuw museumparcours rond de Gallo-Romeinse steencollecties — reliëfs, grafstèles en andere beeldhouwwerken — die een plaats zullen krijgen in een van de vernieuwde vleugels van het museum. In deze toekomstige ruimte zal het publiek op een vernieuwende manier kennismaken met het dagelijkse leven en de geloofsweld van de bewoners van Romeins Gallië.

Om deze objecten beter te begrijpen, werden historische en typologische studies gecombineerd met wetenschappelijke analyses, zoals petrografisch en chemisch onderzoek.

Dit gebeurde binnen het bredere kader van de *International Reference Collection for Roman Ceramics* (IFRC), ontwikkeld aan het CRAN.

Dankzij deze samenwerking konden de collecties opnieuw worden bestudeerd met behulp van moderne methoden, wat de deur heeft geopend naar nieuwe onderzoeksprojecten en een vernieuwde waardering van het archeologisch erfgoed.

De dialoog tussen de MRAH en het CRAN heeft niet alleen geleid tot een dieper inzicht in de collecties, maar ook bijgedragen aan de opleiding van jonge archeologen en aan een versterking van de internationale wetenschappelijke uitwisseling.

Door deze getuigen van het verleden opnieuw onder de aandacht te brengen, heeft het FED-tWIN-project bijgedragen aan het herbeleven van de Gallo-Romeinse herinnering — en aan het delen van dit erfgoed met het publiek van vandaag en morgen.

Inhoud van het graf
van Peissant
(Estinnes ; Henegouwen).
© KMKG-MRAH, Brussels.

Het project Mero-Jewel: Productie, materialen en uitwisseling van Merovingische juwelen (5de-8ste eeuw)

Coördinator:
Britt Claes (KMG)

Partners:
Line Van Wersch,
Centre Européen en
Archéométrie (ULiège) en
Helena Wouters,
Labo Metaal & Glas (KIK)

De studie van de collectie merovingische juwelen van de KMG, het onderzoeksproject van Britt Claes en Femke Lippok, gebeurt onder meer met behulp van handheld XRF-apparatuur waarbij de metalen waaruit de juwelen zijn vervaardigd worden geanalyseerd en de specifieke legeringen geïdentificeerd. In de vroegmiddeleeuwse tijd werden metalen veelvuldig gerecycleerd wat diverse vragen oproept: was dit enkel vanwege de schaarsheid van materialen, of speelden specifieke productietechnieken een rol die ons vandaag nog verbazen?

Radiografiescans onthullen bovendien de complexe opbouw van deze multi-materiaal juwelen om diepere inzichten te verkrijgen in de technieken die onze voorouders gebruikten. In combinatie met microscopisch onderzoek werd recent een specifiek type juweel bestudeerd dat veelvuldig in onze regio voorkomt, maar nooit eerder zo uitgebreid werd geanalyseerd. Deze juwelen, vervaardigd uit edelmetalen zoals zilver en goud, en edelstenen zoals granaatsteen, zijn gezet in een ijzeren frame. Het gaat om een specifiek type van granaat cloisonné dat onder andere veel voorkomt in het grafveld van Harmignies (Prov. Henegouwen).

Het Mero-Jewel project biedt een unieke kans om meer te weten te komen over de productietechnieken en materialen uit de vroege middeleeuwen. We hopen hiermee niet alleen inzicht te krijgen in de technische aspecten van de vervaardiging, maar ook het menselijke verhaal achter deze meesterwerken te onthullen. Door de *chaine opératoire*—het volledige productieproces—te reconstrueren, hopen we de specifieke praktijken van vroegmiddeleeuwse ateliers te begrijpen en de menselijke dimensie ervan te belichten.

Fibula van Harmignies.
© KMG-MRAH, Brussels.

Radiografie van
merovingische fibulae.
© KMKG-MRAH, Brussels.

Het project PROMATECH: 'Offerbassins' in messing (15de – 17de eeuw)

Tussen het einde van de 15de en het einde van de 17de eeuw produceerden werkplaatsen in Noord-Europa in groten getale koperen en messing bassins: alledaagse voorwerpen, soms functioneel, soms symbolisch.

Het PROMATECH-project had tot doel de geheimen van hun vervaardiging te doorgronden en het leven van deze objecten te reconstrueren — van de werkplaats tot op tafel, van het handwerk van de ambachtsman tot de internationale handel.

Voor het eerst werd een uitzonderlijk corpus van 833 voorwerpen (769 bassins en 64 schalen) uit 16 Europese musea verzameld en bestudeerd. De meerderheid van deze objecten was nog nooit wetenschappelijk geanalyseerd.

Dankzij een nauwkeurig beschrijvingsprotocol konden de onderzoekers twee grote productietradities onderscheiden:

- › de Duitse traditie, waarin de metalen voorwerpen werden gevormd met behulp van stempels en mallen;
- › de traditie uit de Zuidelijke Nederlanden, waarbij het metaal volledig met de hand werd getorst en gehamerd.

De analyses met draagbare röntgenfluorescentie (XRF) — bijna duizend in totaal — toonden aan dat in beide tradities een laaggelegeerd messing werd gebruikt, waarbij de zuidelijke producten zich onderscheidden door een iets hoger zinkgehalte.

Hoewel de studie de herkomst van de werkplaatsen nog niet met zekerheid kon vaststellen, bracht ze wel de technieken, gereedschappen en handelingen van deze metaalmeesters aan het licht.

Door technische, materiële en historische gegevens te combineren, opende het project nieuwe onderzoeksrichtingen en bood het een vernieuwd

Coördinator:
Sophie Balace (KMG)

Wetenschappelijk medewerkster (BRAIN-be 2.0):
Anne-Clothilde Dumargne (KMG)

Partner:
David Strivay (Centre européen d'Archéométrie de l'ULiège)

inzicht in de kopermetallurgie aan het eind van de middeleeuwen.

PROMATECH toonde zo de waarde van een interdisciplinaire aanpak, waarbij musea, universiteiten en laboratoria rond één doel werden samengebracht: de oude ambachtstechnieken beter begrijpen en het geheugen van de ambachtslieden die deze voorwerpen maakten behouden.

Deze samenwerking legde ook de basis voor een internationaal netwerk gewijd aan de studie van koper en koperlegeringen in de pre-industriële periode.

Het project werd bekroond met de Jean-Jacques Comhaire-prijs 2023, toegekend door de Koning Boudewijnstichting aan Anne-Clothilde Dumargne voor haar baanbrekende onderzoek in archeometrie — een mooie erkenning voor een studie waarin wetenschap, erfgoed en geschiedenis samenkomen.

Analyse met een draagbare XRF van een bassin uit het Promatech-corpus. Foto Grégoire Chêne.

Bassin met het wapen van
Karel V: bassin in messing,
MRAH, inv. V. 2429.
Foto Anne-Clothilde Dumargne.

De ivoren van Genoelselderen (inv. 1474)

Coördinator:
Sophie Balace
(KMG)

Wetenschappelijk medewerker:
Riccardo Pizzinato
(KMG)

De twee ivoren platen die in 1865 werden verworven uit de Sint-Martinuskerk van Genoelselderen (in Belgisch Limburg) behoren tot de topstukken van de KMG. Ze zijn een van de oudst bewaarde middeleeuwse ivoren beeldhouwwerken in België. De fijn uitgewerkte voorstellingen dateren uit de 8ste eeuw en tonen twee scènes uit het evangelie rond de incarnatie van Christus — de Aankondiging en de Visitatie — én Christus die demonische wezens vertrap (Psalm 91:13).

Onlangs zijn deze ivoren van hun drager gehaald en uit hun vitrine genomen voor nader onderzoek. Daarbij deden onderzoekers een onverwachte ontdekking: op de achterzijde van beide platen zijn sporen te zien van een ouder gebruik uit de periode vóór de 8ste eeuw, én een haast verdwenen handgeschreven inscriptie uit de late middeleeuwen. Deze verrassende vondst wijst erop dat de ivoren oorspronkelijk wellicht deel uitmaakten van een consulaire diptiek uit de 5de eeuw — een soort eregeschenk dat in de Romeinse tijd erg populair was.

In de 8ste eeuw, toen ivoor zeer zeldzaam en kostbaar was, werden oudere ivoren bewust hergebruikt. De originele versiering werd afgeschuurd en vervangen door christelijke voorstellingen, waarschijnlijk bedoeld als versiering van een boekomslag voor een religieus manuscript. Eeuwen later werden de platen herontdekt en verwerkt in het altaardecor van de landelijke kerk van Genoelselderen. Hun precieze oorsprong en traject zijn nog steeds niet volledig achterhaald.

Een internationaal team van kunsthistorici, conservatoren en restauratoren is momenteel volop bezig met diepgaand onderzoek naar deze ivoren. Ze combineren klassieke onderzoeksmethoden

met moderne technologieën om meer te weten te komen over het materiaal, het oorspronkelijke decor op de achterzijde, en de gebruikte technieken. Door dit alles hopen de onderzoekers een beeld te reconstrueren van het oorspronkelijke 5de-eeuwse diptiek en te begrijpen hoe het werk in de 8ste eeuw werd herwerkt. Vergelijkingen met andere ivoren uit Europese musea en archiefonderzoek kunnen helpen om de boeiende geschiedenis van dit unieke kunstwerk te ontrafelen.

Het onderzoek loopt nog volop en de spannende nieuwe ontdekkingen beloven ongetwijfeld nog meer verrassingen te brengen.

Ivoren diptiek van Genoelselderen. Detail van de evangelische scène van Christus die de demonische wezens onder zijn voeten vertrap. © KMG-MRAH, Brussels.

Ivoren diptiek van Genoelselderen met de evangelische scènes van de Annunciatie en het Bezoek aan Elisabeth.
© KMKG-MRAH, Brussels.

Ivoren diptiek van Genoelselderen. Achterzijde van een van de platen met een handgeschreven inscriptie.
© KMKG-MRAH, Brussels.

Het project BELCAIRE: onderzoek op hippomobiel erfgoed

Coördinator:
Emile Van Binnebeke
(KMG)

Wetenschappelijk medewerker
(FED-tWIN):
Andrea Marchetti (KMG)

De KMG bezitten een unieke collectie van meer dan 100 historische rijtuigen en sleeën, daterend van de 17de tot het begin van de 20ste eeuw. Ondanks de centrale rol die door paarden getrokken voertuigen door de geschiedenis heen hebben gespeeld, blijft hun erfgoed (hippomobiel erfgoed) een sterk onderbelicht gebied. Deze voertuigen vertegenwoordigden niet alleen functionele objecten en een populair vervoermiddel, maar ook een mode-uiting en een symbool van sociale status. Als zodanig weerspiegelen de materialen, technologie en expertise die bij de productie van deze objecten werden gebruikt, getrouw de technologische, wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Door een gebrek aan onderzoek blijft dit kennispotentieel grotendeels onbenut.

In 2023 en 2024 begon het FED-tWIN project BELCAIRE dit kritieke kennistekort aan te pakken door geavanceerde wetenschappelijke onderzoekstechnieken toe te passen op de museumcollectie. Het materiaalonderzoekstraject, uitgevoerd in samenwerking met de Universiteit Antwerpen, bracht de samenstelling en eigenschappen van een breed scala aan materialen op de voertuigen aan het licht. Er werd speciale aandacht besteed aan waterdichte coatings, waaronder lakcoatings op hout en op olie gebaseerde coatings op textiel en leer. Deze coatings waren essentieel om watergevoelige materialen te beschermen tegen regen, sneeuw en modder tijdens het actieve gebruik van de voertuigen. Tegenwoordig verkeren veel coatings in slechte staat door materiaalveroudering en omgevingsfactoren. Het belichten van hun materialen, technologie en reactiviteit is daarom een belangrijke stap om hun conservering mogelijk te maken. Deze kennis zal cruciaal zijn om het unieke hippomobiele erfgoed van onze musea voor toekomstige generaties te behouden.

Berline van een Prelaat (TR. 0047).
Foto Prof. Natalia Ortega Saez (Universiteit Antwerpen).

De galakoets
(TR. 0010).
Foto Andrea Marchetti.

Archeologisch onderzoek in Brussel

Wetenschappelijke medewerkers:
Valérie Ghesquière en Julie Timmermans
(KMKG – Urban)

De KMKG ondersteunen urban.brussels bij zijn opdracht inzake preventieve archeologie in Brussel. Twee archeologen en een topografisch tekenaar van het museum zijn voltijds betrokken bij interventies op ondergrondse werven en het onderzoek daarvan.

In 2024 was dit team actief op 12 verschillende werven, die sterk verschilden in omvang en onderwerp. Opmerkelijk zijn onder meer de evaluatie-interventies op het Dapperheidsplein in Anderlecht, die het grote middeleeuwse en moderne potentieel onder de kasseien aan het licht brachten; de werfopvolging bij de heraanleg van het Koningsplein met de (her)ontdekking van het Paleis van Coudenberg en het Baliënpein; en de opvolging van de diepe grondwerken voor de aanleg van het metrostation Toots, waarbij verschillende exemplaren van de zogenaamde megafauna werden ontdekt.

Vijf jaar geleden werden er grondige archeologische opgravingen uitgevoerd op de site van de middeleeuwse haven van Brussel, naar aanleiding van de afbraak van de voormalige Parking 58, waar nu het gebouw van Brucity staat. Het onderzoek en de verwerking van de duizenden gegevens die tijdens de opgravingen werden verzameld, zijn het resultaat van een samenwerking tussen urban.brussels en verschillende federale en universitaire onderzoeksinstituten, waaronder het MKG, dat een bevoorrechte partner is voor de studie van deze site.

Rond de 10de eeuw vertoonde de Zenne nog een sterk meanderend en veranderlijk stroomverloop, waarin zich materialen ophoopten die getuigden van de eerste sporen van betekenisvolle bewoning. De portus die vanaf de 11de eeuw in schriftelijke bronnen wordt vermeld, is slechts vaag herkenbaar, omdat er geen tastbare sporen van de oevers of haveninrichtingen zijn teruggevonden. De loop van de rivier werd geleidelijk rechtgetrokken en gestabiliseerd, zoals blijkt uit een in de 13de eeuw aangelegde oever die door archeologen werd blootgelegd. Die bestond uit een dubbele rij palen die een opeenstapeling van zand, stenen, dakpannen en keramiek op zijn plaats hield.

De ontwikkeling van havenactiviteiten en de geleidelijke verstedelijking van de wijk leidden vervolgens tot de aanleg van een gemetselde kade, voorzien van een aanlegplaats en een losladder. Deze kade, die vanaf de 14de eeuw de Zenne kanaliseerde, onderging talloze aanpassingen tot de haven buiten gebruik werd gesteld en op het terrein aan het eind van de 19de eeuw de Centrale Hallen werden gebouwd.

Het tweede nummer van de reeks 'Urban Research' presenteert de eerste resultaten van het onderzoekswerk, zowel over de kaaistructuren als over de lagen van de gekanaliseerde rivier, en vat de analyses van de verschillende betrokken partners samen. De rivierbeddingen die dateren van vóór de aanleg van de kade, met een complexe stratigrafie, zullen later afzonderlijk worden bestudeerd. De analyse van de vele objecten die tijdens de opgraving aan het licht kwamen, evenals van de talrijke monsters die ter plaatse zijn genomen, is nog in volle gang – zowel door de archeologen van het MKG als door specialisten in paleomilieu en het laboratorium van urban.brussels.

<https://patrimoine.brussels/liens/publications-numeriques/etudes/urban-research-002>

Algemeen zicht op de voormalige Parking 58. De middeleeuwse kade strekt zich uit in het midden van het terrein. © urban.brussels.

Aanlegsteiger tijdens de opgravingen, 2019.
© urban.brussels.

Koningsplein (Brussel). Registratie van de topgevelmuur van de Aula Magna (Paleis van Coudenberg) tijdens de werfopvolging © urban.brussels

Rieten visfuk op de bodem van de Zenne (1400-1500, BR346/0174/00002). © urban.brussels.

De Kracht van Textiel

Textiel is alles wat geweven, gevlochten, geborduurd, gehaakt, geknoopt, gevilt, getuft, gewrongen, geplooid, gerimpeld, genaaid en bedrukt is. Sommige weefsels blinken uit door hun technisch vernuft en doen ons versteld staan van de expertise van ambachtslui uit het verleden. Andere textielobjecten verrassen ons door hun symboliek of hun intrinsieke schoonheid.

We omringen en kleden ons dagelijks met textiel, en toch staan we te weinig stil bij de waarde van deze stoffen in de collecties. Was er geen textielkunst, dan waren er geen mooie zijden trouwjurken, geen prachtige middeleeuwse fluwelen stoffen, geen schitterende liturgische gewaden doorweven met gouddraad, geen kleurrijke borduurwerken, geen kantwerken, geen flamboyante hoeden, geen warme handschoenen en geen nuttige poetsdoekjes.

In het MKG worden bijna 23.000 textielobjecten bewaard, verspreid over de diverse verzamelingen. Het is een hele opdracht om deze objecten te bewaren, te inventariseren, te fotograferen, te beschrijven, tentoon te stellen en te bestuderen. Wetenschappers van over de hele wereld kennen het belang van onze verzamelingen en komen deze veelvuldig onderzoeken.

Textiel legt een link met vroegere levens zoals we kunnen vaststellen bij de kostuums uit de 18de eeuw die we op dit moment tonen in de nieuwe zalen. Deze prachtige jurken, mannenpakken en stoffen dragen zelfs de geuren van hun eigenaars en de vlekken van het verleden mee, wat bijdraagt tot boeiende onderzoeksthema's.

De kantverzameling is ook een belangrijk onderzoeksterrein. Dit jaar verscheen het boek *Belgische Oorlogskant*. Deze oorlogskantwerken hebben we samen met het museum voor Mode en Kant van de stad Brussel tentoongesteld in hun Kantkamer. Het kantwerk naar een ontwerp van Fernand Khnopff neemt er een centrale plaats in.

In onze fotostudio loopt een project om van alle kostuums uit de collectie digitale foto's te maken, een *work in progress* van meerdere jaren.

Wetenschappelijk medewerkster:
Ria Cooreman (KMKG)

Foto uit de Collectie Mode: een jurk van het Huis Borgeaud, jaren '30. © KMKG-MRAH, Brussels.

Onderzoekers voor de kantverzameling: Joséphine Basso-Lacroix, doctoraatstudente in design en kantwerkster (doctorante en design et dentellière), Université Jean Monnet Saint-Étienne & Université Sorbonne Nouvelle.

Kantwerksters van het volwassenenonderwijs in Brasschaat verdiepten zich samen met hun leraren een hele dag in het kloskant.

Robe à la française
bestaande uit een
overkleed en rok, in rode
zijde en linnen, circa 1770.
Legaat Albert Glibert, 1922.
© KMKG-MRAH, Brussels.

'La mer à boire' De archieven van de directie

Wetenschappelijke medewerkers:

Gerrit Verhoeven
(KMG & UAntwerpen)
& **Wouter Claes**
(KMG)

Meer dan 250 dozen, een dikke 5400 dossiers, letterlijk honderdduizenden pagina's: een kloek bestand dus, die archieven van de directie van de KMG. Omdat ze de ruggengraat vormen van de centrale administratie van het museum bestrijken ze bovendien een lange periode van het ontstaan in 1835 tot circa 1970.

Bovendien werpen ze licht op zowat alle taken die de KMG in de loop van hun bestaan vervulden: collectiebeheer, uiteraard, maar ook onderzoek, publiekswerking en dienstverlening aan de samenleving. Wie op zoek is naar historische acquisitie-, tentoonstellings- of publicatiedossiers treft er een *embarras du choix* aan. Bovendien liet ook de interne organisatie van het museum haar sporen na en werpen de archieven licht op het beheer van de gebouwen, de financiën of het personeel. Uit de jaren 1920 en '30 beschikken we bijvoorbeeld over een mooie reeks personeelsdossiers die het wel en wee van de bewakers, de poetsvrouwen, de stokers, de klerken, de manusjes-van-alles en tal van andere werknemers in beeld brengen. Kortom, een uiterst waardevol archief voor onderzoek!

Door verwaarlozing en slecht beheer waren die archieven tot voor kort nauwelijks toegankelijk, ofschoon een summiere plaatsingslijst wel enig soelaas bracht. Een nieuwe bewerking van de archieven stond dan ook hoog op de agenda van het FED-tWIN RMARCH project – *The Royal Museums of Art and History: the history of its buildings and its collections based on the Museum's Archives* – dat in september 2020 van start ging. Samen met Sylvie Paesen (KMG) ging Gerrit Verhoeven aan de slag om de duizenden dossiers te beschrijven, te ordenen en te schonen.

Na jarenlang zwoegen – met de hulp van tal van stagiairs, jobstudenten en collega's – werd het project in september 2025 succesvol afgerond. Intussen is het bestand netjes en volgens de regels van de kunst beschreven in een omvangrijke inventaris die weldra op de website zal verschijnen.

Op dit moment wordt het hele bestand gedigitaliseerd met de steun van het BELSPO Digit programma. Na terugkeer zullen de documenten online beschikbaar zijn voor het KMG-personeel en – op simpel verzoek – ook voor externen. Een belangrijke stap in de voortschrijdende professionalisering van onze archiefdienst!

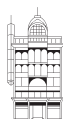

Detail van het Archiefonds van de KMG.
Foto Gerrit Verhoeven.

Detail van het
Archiefonds van
de KMG. Foto Gerrit
Verhoeven.

Muziekinstrumentenmuseum (MIM)

Het project MUSIM – Het Museum voor Muziekinstrumenten van het Koninklijk Conservatorium van Brussel: Geschiedenis en Netwerk (1877–1992)

Wetenschappelijk
medewerker (FED-tWIN):
Richard Sutcliffe
(KMG-MIM)

De geschiedenis van het MIM is onlosmakelijk verbonden met die van het Koninklijk Muziekconservatorium van Brussel, aangezien het museum oorspronkelijk werd opgericht als onderdeel van deze instelling. Gedurende negentig jaar viel het onder het gezag van de directeur van het conservatorium en de toezichtscommissie. Toen in 1966 twee nieuwe conservatoria werden opgericht – het Franstalige *Conservatoire royal de Bruxelles* (CRB) en het Nederlandstalige Koninklijk Conservatorium Brussel (KCB) – werd het museum gezamenlijk beheerd door beide instellingen. Deze situatie bleef bestaan tot het museum in 1992 het vierde departement werd van de KMG.

De archieven van het MIM vormen een rijke en waardevolle bron, niet alleen voor het onderzoek naar de collectie zelf, maar ook voor de studie van de organologie en etnomusicologie in de 19de eeuw, en van het Belgische muzikleven in het algemeen. Deze archieven waren lange tijd grotendeels ontoegankelijk, zelfs voor onderzoekers en conservatoren van het museum, wegens het ontbreken van een inventaris. Toen het MUSIM-project in december 2023 van start ging, werd duidelijk dat er aanzienlijke en onverklaarbare hiaten zaten in de archieven die in het MIM bewaard werden. Dankzij een gezamenlijke inspanning van het MIM-team en de directeurs en bibliothecarissen van het CRB en het KCB, kon-

den de archieven van het Koninklijk Conservatorium van Brussel tijdelijk naar het MIM worden overgebracht in het kader van de renovatie van het historische conservatoriumgebouw. Deze bijkomende archieven leverden onschatbare informatie op over de collectie en de geschiedenis van het MIM.

Een belangrijke doelstelling van het MUSIM-project, naast het schrijven van een geschiedenis van het MIM, is dat zowel interne als externe onderzoekers toegang krijgen tot deze bijzonder rijke documenten.

Vlaamse klavecimbels uit de 18de eeuw

Coördinator:
Pascale Vandervellen
(KMG-MIM)

Na het succes van het onderzoek naar Vlaamse klavecimbels uit de 17de eeuw, heeft het MIM besloten om ook een studie te starten naar de Vlaamse klavecimbels uit de 18de eeuw, die door veel musici worden beschouwd als de ultieme vorm van het instrument. Negen andere musea uit Europa en de Verenigde Staten hebben de wens geuit om zich bij het project aan te sluiten, waarmee het corpus wordt uitgebreid tot de volledige verzameling van bewaarde Vlaamse klavecimbels wereldwijd in openbare collecties.

Het onderzoek wordt momenteel uitgevoerd door elk partnermuseum volgens een gezamenlijk overeengekomen protocol, dat archeometrie en organologie combineert. Het doel van het project is de publicatie van een catalogus van Vlaamse klavecimbels uit de 18de eeuw, waarin niet alleen de geschiedenis van elk instrument wordt belicht, maar ook de historische, culturele en muzikale context van hun vervaardiging.

Naast het KIK zijn ook jonge onderzoekers nauw betrokken bij het project, onder wie studenten en wetenschappers van HOGENT (Gent) en het *Institut national du Patrimoine* (Parijs). Het project werd mogelijk gemaakt dankzij de steun van het Fonds Jean-Jacques Comhaire en de Koning Boudewijnstichting.

Dulcken-clavecimbel. © KMG-MRAH, Brussels.

Het project Be-MUSIC – A Plurivocal Access to Belgian Musical Heritage: een nieuwe thesaurus van muziekinstrumentennamen

Wetenschappelijk
medewerkster:
Anaïs Verhulst
(KMG-MIM)

Via dit project werken het MIM en het Africamuseum aan een gezamenlijk digitaal platform om hun musicologische collecties online toegankelijk te maken. Om het platform vlot doorzoekbaar te maken, is het noodzakelijk om de collecties met elkaar te verbinden door de metadata te homogeniseren. Dit geldt o.a. voor de objectnamen waarmee de instrumenten opgenomen staan in de museumcatalogi.

In het AfricaMuseum krijgen muziekinstrumenten een typologische naam. Zo staat het instrument links hieronder bekend als een 'dubbele idioglotte klarinet'. Een gelijkaardig instrument, rechts hieronder, wordt in het MIM *zummarā* genoemd. Dit is de eigenlijke naam van het instrument, zoals het werd benoemd in Egypte, waar het instrument vandaan komt. Beide instrumenten zijn gelijkaardig qua vorm, grootte, constructie en herkomst. Het zijn dus con-

ceptueel gezien dezelfde instrumenten. Maar door de verschillende objectnamen kunnen de instrumenten niet samen teruggevonden worden. Iemand die de *zummarā*'s uit beide collecties zou willen onderzoeken, kan dus gemakkelijk instrumenten missen.

Om dit te verhelpen en de objectnamen te homogeniseren werd het voorbije jaar aan een vernieuwde thesaurus van muziekinstrumentennamen gewerkt. Hierin wordt de voorkeur gegeven aan eigenlijke instrumentennamen. Daarin zit informatie vervat over de plaats, cultuur en muziekpraktijken waarvan het instrument komt. Typologische instrumentennamen worden enkel gebruikt indien de eigenlijke naam (nog) onbekend is. Op die manier wordt het mogelijk om muziekinstrumenten op een correcte manier te presenteren en representeren, met respect voor de cultuur waar ze vandaan komen.

Dubbele idioglotte klarinet.
© KMG-MRAH, Brussels.

Zummarā.
© KMG-MRAH, Brussels.

Op zoek naar een instrumentenfamilie uit het verleden

Coördinator:
**Anne-Emmanuelle
Ceulemans**
(KMG-MIM)

De vioolfamilie bestaat vandaag uit drie instrumenten van verschillende grootte: de viool, de altviool en de cello, waaraan vaak de contrabas wordt toegevoegd. Sinds de 19de eeuw zijn deze instrumenten gestandaardiseerd qua afmetingen, aantal snaren en speelstijl. De viool en altviool worden op de schouder bespeeld, terwijl de cello en contrabas dankzij een staartpin op de vloer steunen.

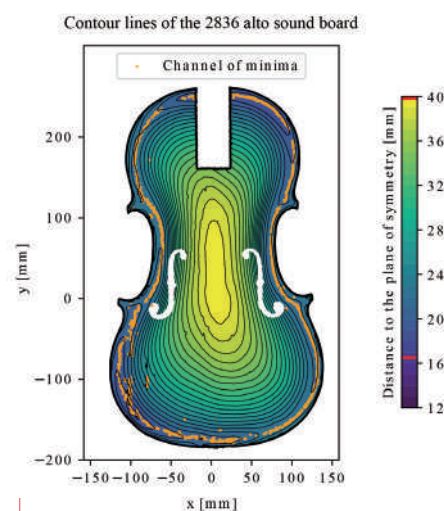
In de barokperiode, van 1600 tot 1750, was de morfologie van de vioolfamilie veel uiteenlopend. Het is echter moeilijk om deze verscheidenheid te kwantificeren, omdat er zeer weinig instrumenten in hun oorspronkelijke staat bewaard zijn. De violen, altviolen en cello's uit de collecties van het MIM zijn er ongetwijfeld terecht gekomen omwille van hun kwa-

liteit. Maar om bruikbaar te blijven voor muzikanten uit de 18de, 19de en 20ste eeuw werden ze meestal voorzien van een nieuwe hals, terwijl de klankkasten van buitenmaatse instrumenten verkleind werden.

Deze reducties werden zelden bestudeerd. Versneden instrumenten geven echter een vervormd beeld van het strijkinstrumentarium vóór 1750. Het MIM werkt samen met de UCLouvain om mogelijke versnijdingen te bestuderen en te objectiveren. Philémon Beghin, doctoraatsstudent aan de *École polytechnique de Louvain* (ICTEAM Institute, onder begeleiding van François Glineur en Anne-Emmanuelle Ceulemans), berekent de geometrische anomalieën van versneden instrument met behulp van 3D-modellen, verkregen door fotogrammetrie.

Altviool inv. nr. 2836, Gaspar Borbon, 1692.
© Philémon Beghin.

Hoogtecurven verkregen door analyse van een 3D-model. © Philémon Beghin.

Het project FED-tWIN MaHiOn: Een Materiële Geschiedenis van Het Anders-zijn. Muziekinstrumentenmusea als bron en hulpmiddel in hedendaags debat

Wetenschappelijk
medewerker
(FED-tWIN):
Fañh Thoraval
(KMKG-MIM)

Het MaHiOn-project, een gezamenlijke onderneming van het MIM-MRAH en het INCAL-UCLouvain, bestudeert de oude niet-Europese collecties van het MIM. Enerzijds onderzoekt het de omstandigheden waarin deze 'verre' instrumenten werden verworven en geïnterpreteerd, en anderzijds analyseert het de discoursen over 'muzikale afstand' in het moderne Europa.

Tot de belangrijkste realisaties van het project behoren:

- › De reconstructie van het 'Museum van Uitwisselingen' dat in 1886 werd opgericht en instrumenten verzamelde die bedoeld waren om te worden uitgewisseld. De studie ervan werpt gedeeltelijk licht op de vormingsvoorwaarden van de collecties van het MIM.
- › De ontdekking van een fonografisch archief dat sinds de oprichting in 1899 in de schaduw is gebleven. Deze 'collectie van Grafofoncilinders die populaire muziek uit verschillende landen reproduceren' is waarschijnlijk uniek in de wereld.
- › De beroemde classificatie van Mahillon, die de basis vormt van de moderne organologie, werd opnieuw bekeken: zij blijkt verre van louter op een Indiaas model te berusten en steunt in werkelijkheid op schema's die al vanaf de 18de eeuw door Europese akoestici werden ontwikkeld.
- › Een andere onthulling betreft de instrumenten van de China-missie (1843-1845), die in Kanton werden verzameld in een context van koloniale spanningen. Na hun eenmalige presentatie in Parijs in 1846 verdwenen ze volledig uit beeld, tot ze later werden teruggevonden in de collecties van het MIM.
- › Tot slot maakte het project het mogelijk de studie van verschillende Aziatische ensembles te verdiepen: de instrumenten van radja Tagore, die in 1884 in Londen werden tentoongesteld, oude Chinese suona's uit het MIM, evenals de privé-collectie van Mahillon.

Tahitische muzikante met bandoneon, uit het ansichtkaartenalbum van Victor-Charles Mahillon, vóór 1909 (MIMICO.ACP.039CC). CC BY - 4.0 - © KMKG-MRAH, Brussels.

Het Componium (1821) – Nicolaus Winkel: nieuwe onderzoeksresultaten

Coördinator:
Wim Verhulst
(KMG-MIM)

Sinds 1879 maakt het Componium (inv. 0456) deel uit van de collectie van het MIM. Veel musea benijdden ons, vooral omdat tot 2021 geen enkele conservator de toestemming gaf om dit uniek en exceptioneel instrument uit te lenen. Museum Speelklok (Utrecht) kreeg als eerste een uitzondering op de regel. De aard van zijn collectie (mechanische instrumenten), zijn reputatie en professionaliteit, en het feit dat het Componium als *pièce de résistance* zou fungeren in 'Toeval bestaat niet' - een tentoonstelling over de nog bestaande instrumenten van Winkel - waren voor het MIM voldoende redenen om een bruikleen toe te staan.

Omdat het Componium niet meer functioneert en geen muziek meer maakt, besloot Martin Paris (horlogemaker en restaurator in Museum Speelklok) een Mini-Componium te bouwen. Dit instrument toont op verbluffende wijze hoe het Componium werkt met een toevalsgestuurd spelmechanisme, en bevestigt de genialiteit van Winkel, waardoor elke uitvoering anders klinkt.

Niet alleen de techniek en het ontwerp werden nader onderzocht, in het kader van de tentoonstelling werd er in het MIM ook aanvullend onderzoek verricht naar de historische context van het Componium. Dankzij de digitalisatie en de online toegankelijkheid van archieven konden nieuwe bronnen worden geraadpleegd, wat toeliet de 'biografie' van het Componium gedetailleerder en correcter te reconstrueren. Dit onderzoek resulteerde in het artikel *The Componium: 200 Years on a Bumpy Road Paved with Good Intentions*, in 2023 gepubliceerd in het 'Belgisch Tijdschrift voor Muziekwetenschap'.

Componium, Nicolaus Winkel, Amsterdam, 1821.

Foto Wim Verhulst.

Het Componium is een orchestrion dat in staat is om zelfstandig, op aleatorische wijze muziek te maken. Meer dan 13 biljoen thematische combinaties zijn mogelijk.

Het project 3D-printen en instrumentenbouw

Coördinator:
Géry Dumoulin
(KMG-MIM)

In de tentoonstellingszalen van het MIM is bijzondere aandacht besteed aan het industriële aspect van de bouw van blaasinstrumenten. Dit gebeurt onder meer via een scherm dat de belangrijkste stappen in de constructie van een saxofoon toont, en een vitrine waarin een gedeconstrueerde saxofoon en saxofoonmondstuk worden tentoongesteld.

Om een voorbeeld te geven van het gebruik van recentere technologieën, zijn in 2024 saxofoonmondstukken verworven die vervaardigd zijn met behulp van additieve 3D-printtechniek – door het toevoegen van materiaal – (inv. 2024.0025). Deze zullen in 2025 worden tentoongesteld. Het fabricageproces werd door een team van het museum gefilmd op de productielocatie, in de gebouwen van het bedrijf Syos (*Shape Your Own Sound*) in Parijs. De video zal binnenkort beschikbaar worden gesteld.

Recente ontwikkelingen in de psycho-akoestiek, digitale technologie en chemie hebben de creatie van dit soort producten mogelijk gemaakt, die steeds meer muzikanten aanspreken.

Bij het ontwerpen en verfijnen van de geometrie van een 'op maat gemaakt' mondstuk wordt rekening gehouden met de wensen van de artiesten, alles gebeurt via computerondersteund ontwerp. De vastgelegde parameters worden vervolgens als digitaal bestand doorgestuurd naar de 3D-printer. Een spoel ABS-polymeerfilament wordt tot smelttemperatuur verhit en via een spuitmond aangebracht in uiterst dunne laagjes. De positie van deze spuitmond beweegt langs drie assen, waardoor het mondstuk laag voor laag van onder naar boven wordt opgebouwd door toevoeging van materiaal.

3D-printers in actie.
Foto Géry Dumoulin.

STUDIE DAGEN

Studie van middeleeuwse islamitische zegels

In oktober 2023 en oktober 2024 organiseerden Julie Marchand en Jean-Charles Ducène aan de Sorbonne twee studiedagen over de handtekening en het zegel in de islamitische middeleeuwse wereld. De eerste was getiteld '*Noms et signatures dans le monde arabe médiéval : approches légale, auctoriale et sociétale*' en de tweede '*Sceaux et cachets dans le monde arabo-musulman : empreintes personnelles, impressions de validation et marques d'appropriation*'. De problematiek van deze studiedagen draaide rond verschillende vormen van validatie: zowel de vermelding van een naam als het aanbrengen van een stempel of zegel op een document om het te bekrachtigen. De Arabische persoonsnaam bestaat uit vijf elementen die in de loop van iemands leven kunnen veranderen (onder meer wanneer men vader wordt). Het toekennen van deze naamonderdelen is cultureel en historisch bepaald en laat uiteenlopende antropologische interpretaties toe.

Tijdens deze twee studiedagen bespraken de sprekers de historische en theoretische kaders en de uitwerkingen van de validatie- en eigendomskenmerken. Verschillende analysevoorbeelden werden vervolgens gepresenteerd. Julie Marchand presenteerde de handtekeningen van Mamelukse pottenbakkers (Studiedag '*Signature*') en de broodstempels uit de islamitische periode (Studiedag '*Sceaux*'), met gebruik van materiaal van de MRAH. Ook Alexandra Van Puyvelde nam deel aan de studiedag over zegels door een recente schenking aan het museum te presenteren: een zegel dat toebehoorde aan G. Van den Abeele, een Belg die begin 19de eeuw in Iran werkte.

Organisatoren:
Julie Marchand
(FED-tWIN – KMG & ULB)
en **Jean-Charles Ducène**
(EPHE & ULB)

Zegelstempel van Georges Van den Abeele
(inv. IS.2023.0044.005). © KMG-MRAH, Brussels.

Studie van de collectie artefacten van de Cañari-cultuur (Ecuador)

Wetenschappelijk medewerkster
(FED-tWIN):
Valentine Wauters
(KMG-ULB)

De KMG bewaren in hun depots een zeventigtal artefacten van de Cañari-cultuur uit Ecuador, geschonken in 1879 door consul Emile Deville. Deze objecten uit keramiek, metaal en steen stonden voor het merendeel vermeld in de inventaris zonder culturele of chronologische toewijzing. Dankzij nieuw onderzoek naar de geschiedenis van de collectie werd deze uiterst waardevolle verzameling, die bijna 150 jaar lang in de vergetelheid was geraakt, opnieuw onder de aandacht gebracht en weer in haar volle waarde hersteld.

In oktober 2024 werden er verschillende evenementen georganiseerd met de deelname van vooraanstaande onderzoekers op het gebied van deze precolumbiaanse cultuur.

Aan de ULB vond een colloquium plaats met als doel de stand van kennis over deze eeuwenoude cultuur in kaart te brengen en tegelijk het nationale onderzoek rond dit thema onder de aandacht te brengen. Vervolgens werden in de MRAH twee studiedagen georganiseerd om de objecten uit de collectie grondig te bestuderen. Tijdens de openingsreceptie van deze studiedagen sloten de Ambassade van de Republiek Ecuador en Zijne Excellentie de heer Xavier Aliaga Sancho zich aan bij dit wetenschappelijke evenement én bij de recente heropening van de zalen Amerika (twee dagen eerder). Ter gelegenheid daarvan schonken zij een replica van een precolumbiaanse vaas uit Ecuador, behorend tot de Mayo Chinchipe Marañón-cultuur.

Studiedagen over Cañari-materiaal.

Van links naar rechts: Tamara Bray (Wayne State University, VS), Valentine Wauters (KMG en ULB), Francisco Valdez (Institut de recherche pour le développement, Parijs), Serge Lemaitre (KMG), Catherine Lara (IFEA en Universiteit Paris Nanterre, Parijs), Dominique Gomis (onafhankelijke onderzoeker uit Ecuador) en Jaime Idrovo (onafhankelijke onderzoeker uit Ecuador).

PUBLICATIES

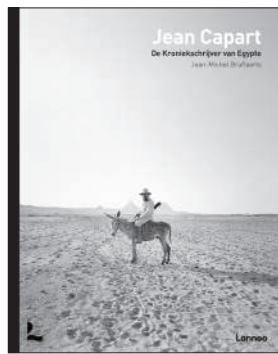
Verantwoordelijke:
**Alexandra
De Poorter**

Interne publicaties in co-editie*

- Jean-Michel BRUFFAERTS, Jean Capart. *Le Chroniqueur de l’Égypte / Jean Capart. De Kroniekschrijver van Egypte* (Éditions Racine – KMKG) (1)
- Jacqueline GUISET, *Les Palais et le Parc du Cinquantenaire / De Paleizen en Tuinen van het Jubelpark / The Cinquantenaire. Exhibition Halls and Gardens* (Snoeck Publishers – KMKG) (2)
- Guy DELMARCEL & Ingrid DE MEÛTER, avec des contributions de Werner ADRIAENSSENS, *The Cinquantenaire Tapestries. The Collection of the Royal Museums of Art and History* (Snoeck Publishers – KMKG) (3)
- Aude GRÄZER OHARA, Athena VAN DER PERRE, Marleen DE MEYER & Wouter CLAES, SURA. *Egypt through a Belgian Lens / SURA. Egypte door een Belgische lens / SURA. L’Égypte sous l’optique belge* (Snoeck Publishers – KMKG) (4)
- Luc DELVAUX & Elisabeth VAN CAELENBERGE, *Expéditions d’Égypte / Expeditie Egypte* (Ludion – KMKG) (5)
- Adrián PIETRO & Christian WITT-DÖRRING, Josef Hoffmann. *Beyond Beauty and Modernity / Josef Hoffmann. In de ban van Schoonheid / Josef Hoffmann. Sous le charme de la beauté* (Hannibal Books – KMKG) (6)
- Nicolas CAUWE, Pou Hakanononga. *Une statue de l’île de Pâques / Pou Hakanononga. Een beeld van Paaseiland / Pou Hakanononga. A Statue from Easter Island* (Snoeck Publishers – KMKG) (7)
- Ria COOREMAN & Evelyn McMILLAN, *Belgian War Lace. 1914-1918. The Collection of the Royal Museums of Art and History / Dentelle de Guerre belge. 1914-1918. La collection des Musées royaux d’Art et d’Histoire / Belgische Oorlogskant. 1914-1918. De collectie van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis* (Snoeck Publishers – KMKG) (8)
- Sophie T’KINT & Linda WULLUS, *La Porte de Hal. Histoire d’un monument bruxellois / De Hallepoort. Geschiedenis van een Brussels monument / The Halle Gate. The History of a Brussels Monument* (Snoeck Publishers – KMKG) (9)
- Bulletin van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis / Bulletin des Musées royaux d’Art et d’Histoire, 89/90 – 2018/2019
- Bulletin van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis / Bulletin des Musées royaux d’Art et d’Histoire, 91/92 – 2020/2021

* Publicaties op chronologische volgorde

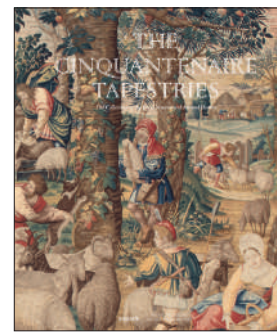

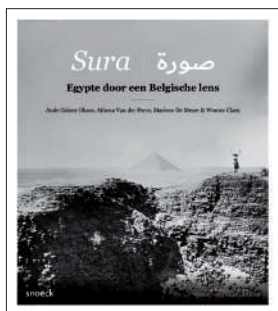
1

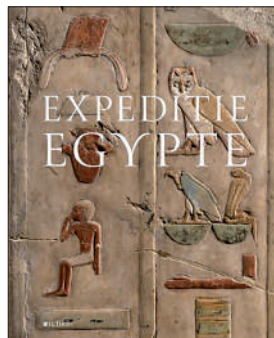
2

3

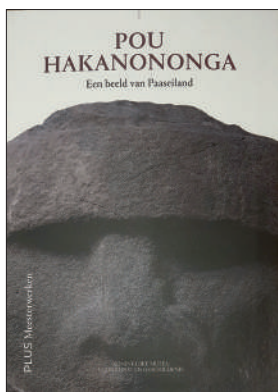
4

5

6

7

8

9

Externe publicaties van de wetenschappers van de KMKG

	Wetenschappelijk	Digitaal Wetenschappelijk	Vulgariserend	Digitaal Vulgariserend
2023	80	39	10	14
2024	41	8	21	18

TENTOON- STELLINGEN & EVENEMENTEN

NIEUWE EN VERNIEUWDE ZALEN

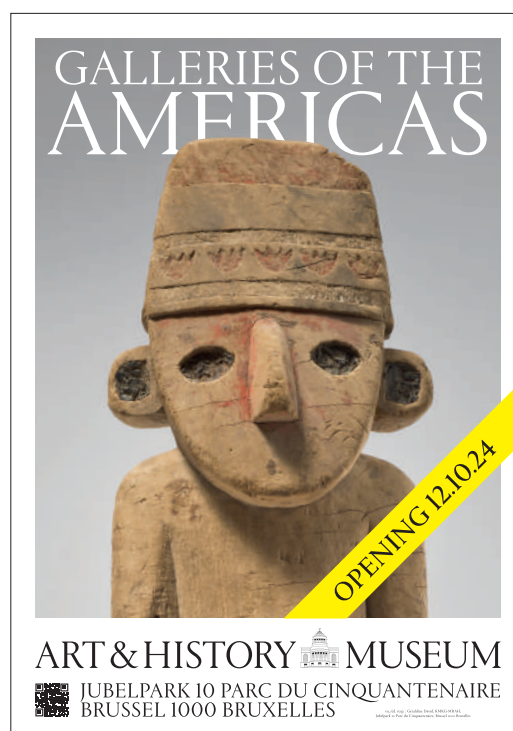
Vernieuwde Amerikazalen

Sinds oktober 2024 kan je in het MKG opnieuw terecht in de vernieuwde zalen 'Amerika'. Het parcours van negen ruimtes biedt een fascinerende reis door de oude culturen van de oorspronkelijke bevolking van Midden- en Zuid-Amerika. Het overzicht blijft helder opgebouwd volgens geografie, cultuur en tijd.

Het museum bezit een van de rijkste verzamelingen ter wereld op dit vlak. Bekende beschavingen zoals de Olmeken, Maya's, Azteken en Inca's zijn uitgebreid vertegenwoordigd. Maar ook minder bekende culturen krijgen nu meer aandacht, met extra context bij voorwerpen uit onder andere Costa Rica, Panama, de Caraïben, Colombia, Ecuador en Chili. Verschillende thema's zijn bovendien in een nieuw jasje gestoken — denk aan het balspel, rituelen en offers, het Mayaschrift, de Azteekse kalender en de beroemde Mochicavazen.

Een leuke extra voor Kuifje-fans: na twee jaar afwezigheid door renovatie zijn enkele iconische objecten weer te zien. Zo is het beeldje terug dat model stond voor 'Het gebroken oor', net als de mummie die Hergé inspireerde tot Rascar Capac in 'De 7 kristallen bollen'. Die mummie wordt nu bovendien getoond samen met de grafgiften waarmee ze werd begraven.

Tot slot zijn ook enkele nieuwe stukken uit een recente schenking van het Nederlandse echtpaar Heggen-Van der Giessen toegevoegd aan de collectie. Wel zijn sommige lichtgevoelige objecten van textiel en veren tijdelijk uit de tentoonstelling gehaald vanwege het daglicht. Geen zorgen: in 2025 keren ze terug in een volledig verduisterde ruimte.

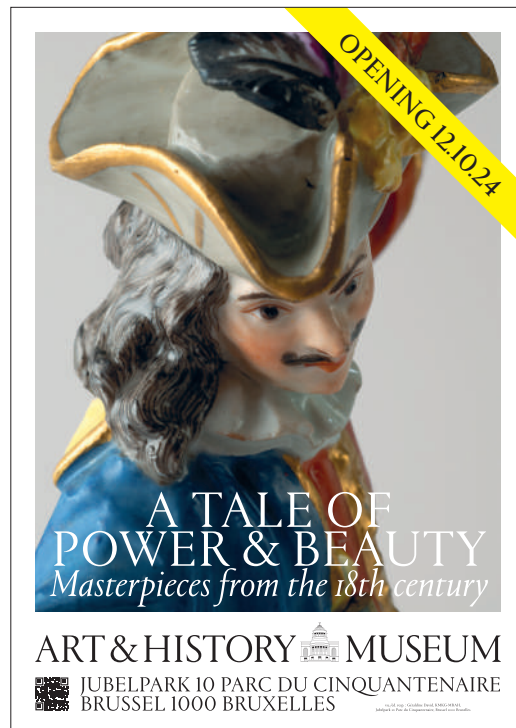
Nieuwe zalen Sierkunsten van de 18de eeuw

Sinds half oktober 2024 presenteert het departement Europese decoratieve kunsten een vernieuwde opstelling rond de 18de eeuw. In drie fris ingerichte zalen ontdek je hoe het leven eruitzag voor de hogere klassen in de Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik tijdens de Verlichting.

Deze opstelling wijkt bewust af van de klassieke aanpak en neemt je mee langs zeven boeiende thema's: natuur, exotisme, de Staat, religie, filosofie, wetenschap en techniek. Elk thema werpt een nieuw licht op hoe mensen toen dachten, leefden en creëerden.

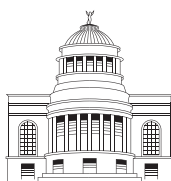
Bezoekers zullen met plezier bekende topstukken uit de collectie herkennen, maar ook verrast worden door een reeks nooit eerder getoonde werken. Deze unieke objecten – van edelsmeedwerk en beeldhouwkunst tot keramiek, glas en wandtapijten – tonen de creatieve rijkdom van kunstenaars uit onze streken in volle glorie.

Extra bijzonder: verspreid over het parcours zijn enkele recente aanwinsten te zien, waarvan meerdere dankzij de steun van de Koning Boudewijnstichting. Een mooie kans om als eerste kennis te maken met deze nieuwe pareltjes in de collectie.

TIJDELIJKE TENTOONSTELLINGEN

De jaarlijkse tijdelijke tentoonstellingen betreffen een breed palet van thema's dankzij de zeer rijke verzamelingen van de Koninklijke Musea voor Kunst & Geschiedenis.

Museum Kunst & Geschiedenis (MKG)

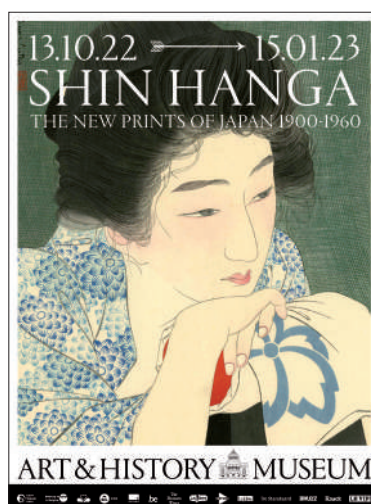
Shin hanga – De nieuwe prenten van Japan 1900-1960 (13 oktober 2022 – 15 januari 2023)

Bezoekers konden in deze tentoonstelling zo'n 220 prachtige Japanse prenten bewonderen, afkomstig uit twee Nederlandse privéverzamelingen, aangevuld met schetsen, proefdrukken en unieke stukken uit de collectie van de kleinzoon van uitgever Watanabe. Daarnaast vulde het museum de tentoonstelling aan met pareltjes uit zijn eigen rijke verzameling Shin hanga-prenten.

Shin hanga – letterlijk 'nieuwe prentkunst' – was een artistieke vernieuwingsbeweging die begin 20ste eeuw nieuw leven blies in de traditionele Japanse houtsnede (ukiyo-e). Uitgever Watanabe Shōzaburō (1885–1962) zag hoe deze kunstvorm dreigde te verdwijnen door de opkomst van fotografie en lithografie. Hij bracht getalenteerde kunstenaars samen en gaf hun werk uit met respect voor de traditionele technieken, maar met een frisse, moderne uitstraling.

Hoewel vertrouwde thema's als landschappen, mooie vrouwen (bijin), kabuki-acteurs en bloemen- en vogelschilderingen bleven bestaan, kregen ze in Shin hanga een eigentijdse, verfijnde esthetiek mee. De technische perfectie van de prenten en hun moderne uitstraling maakten ze wereldwijd geliefd.

In de tentoonstelling waren werken te zien van topkunstenaars zoals Kawase Hasui (1883-1957), Itō Shinsui (1898-1972), Ohara Koson (1877-1945), Kasamatsu Shirō (1898-1991) en Komura Settai (1887-1940). De expo bouwde verder op het succes van de grote Ukiyo-e tentoonstelling van 2016-2017 en zette het verhaal voort waar die eindigde. Het museum werkte voor deze gelegenheid samen met gastcurator Chris Uhlenbeck.

Expeditie Egypte (31 maart - 1 oktober 2023)

De tentoonstelling 'Expeditie Egypte', samengesteld door Luc Delvaux en Elisabeth Van Caelenberge, bood een helder en meeslepend overzicht van de recente onderzoeken naar de geschiedenis van de Egyptische collectie van de KMKG.

De tentoonstelling kwam tot stand op basis van nieuwe gegevens die werden verzameld door de onderzoekers van het project 'Pyramids and Progress', een initiatief binnen het 'Excellence of Science-programma', gecoördineerd door de KU Leuven, in samenwerking met het museum.

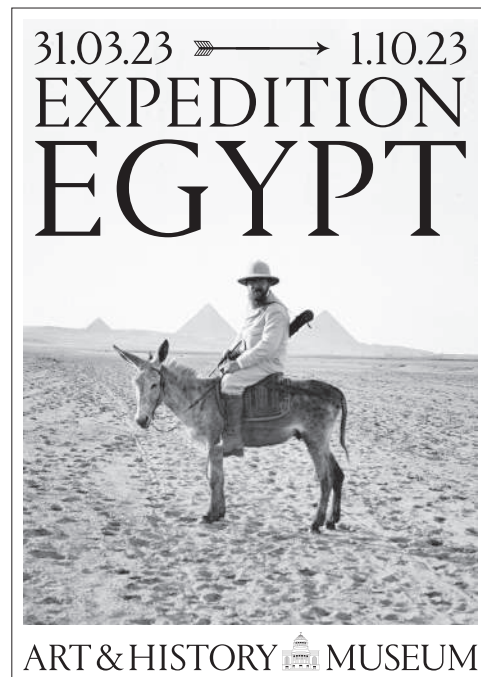
Het verhaal van de collectie werd verteld in acht chronologische delen, van de eerste aankopen in het begin van de 19de eeuw tot de allernieuwste onderzoeksresultaten. De bezoeker werd meegenomen langs een aantal bijzondere mijlpalen:

- › de objecten die prins Leopold (de latere Leopold II) uit Egypte meebracht,
- › de uitzonderlijke sarcophagen uit de Tweede Cachette van Deir el-Bahari, die voor het eerst te zien waren na restauratie, en
- › topstukken verworven door Jean Capart, tijdens zijn lange en invloedrijke loopbaan als conservator van de collectie.

Meer dan tweehonderd objecten werden getoond, waarvan het merendeel afkomstig was uit de museumdepots en voor het eerst aan het publiek werd voorgesteld.

De tentoonstelling werd verrijkt met een selectie prachtige, historische foto's uit het museumarchief. Deze beelden werden gedigitaliseerd in het kader van het onderzoeksproject 'Sura', onderdeel van het Brain.be-programma, onder leiding van Wouter Claes (KMKG).

Daarnaast zorgde de jonge Egyptische kunstenares Sara Sallam (*1991, Caïro) voor een hedendaagse, poëtische toets. Met haar artistieke interventies bracht zij een reflectie op de moderne Egyptische identiteit en stelde zij kritische vragen over de betekenis en geschiedenis van de egyptologie.

Josef Hoffmann – In de ban van schoonheid (6 oktober 2023 – 14 april 2024)

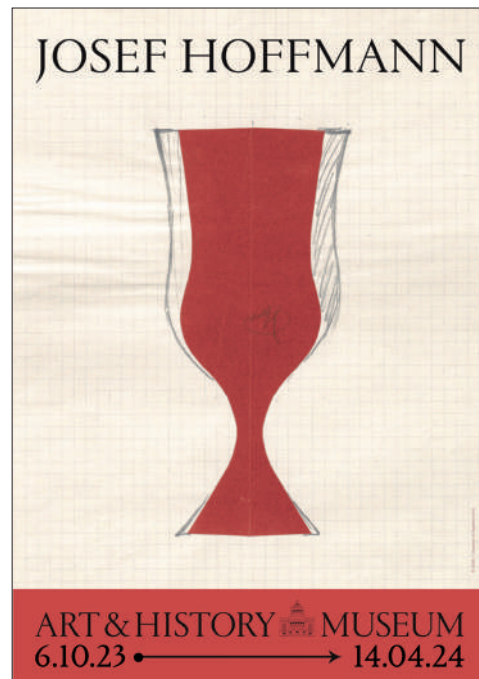
Deze tentoonstelling bood een unieke kans om kennis te maken met de visie van de Oostenrijkse architect en ontwerper Josef Hoffmann (1870–1956), voor wie schoonheid essentieel was voor persoonlijke én maatschappelijke verandering.

Hoffmann is vooral bekend als ontwerper van het Brusselse Stocletpaleis, dat in 1955 zijn 50ste verjaardag vierde. Rond dit iconische gebouw ontstond een bijna mythische reputatie, mede dankzij de verfijnde ambachtelijke productie van de *Wiener Werkstätte* – een Weens kunstenaarscollectief waar Hoffmann een sleutelrol in speelde.

De tentoonstelling toonde voor het eerst in België het volledige parcours van Hoffmanns zestigjarige carrière. Van meubels, objecten en textiel tot architectuur, scenografie en onderwijs – elk aspect van zijn creatieve werk kwam aan bod. De tentoonstelling werd opgebouwd rond indrukwekkende maquettes, zoals een nieuw model van het paviljoen dat hij ontwierp voor de *Werkbund*-tentoonstelling in Keulen in 1914. Die dienden als ankerpunten voor thematische presentaties met topstukken uit internationale collecties en zeldzame werken uit privébezit.

Naast bekende ontwerpen bracht de tentoonstelling ook onbekende documenten en biografische verhalen aan het licht, waardoor Hoffmanns idealen en werkwijze nog beter te begrijpen zijn. Zijn invloed is tot vandaag voelbaar – niet alleen in de designwereld, maar ook bij generaties studenten aan kunstacademies wereldwijd.

In de ban van schoonheid kwam tot stand in samenwerking met het *Museum für Angewandte Kunst* (MAK) in Wenen en bouwde voort op het onderzoek achter Josef Hoffmann: *Progress Through Beauty* (2020/2021). De tentoonstelling was een van de hoogtepunten van het art-nouveaужaar 2023 in Brussel.

Georgië – Een verhaal van ontmoetingen (27 oktober 2023 – 18 februari 2024)

In het najaar van 2023 zette Europalia de schijnwerpers op Georgië met een veelzijdig kunstenfestival. In heel België stonden tentoonstellingen, concerten, performances, film, dans, theater en literaire ontmoetingen op het programma. Ook het MKG sloot aan met een bijzondere erfgoedtentoonstelling over de kunst, cultuur en geschiedenis van Georgië, van het neolithicum tot de middeleeuwen.

Georgië ligt op een unieke plek: op het kruispunt tussen Oost en West, langs oude handelsroutes die verbonden waren met de Zijderoute. Eeuwenlang ontmoetten en beïnvloedden culturen elkaar hier, wat leidde tot een uitzonderlijk rijk erfgoed.

Een opvallend element uit de Georgische cultuur is wijn. Het land produceert al meer dan 8000 jaar wijn en heeft daarmee een van de oudste wijntradities ter wereld. Die traditie gaat hand in hand met een verfijnde eetcultuur, en vormde het vertrekpunt van de tentoonstelling. Ook de indrukwekkende metallurgie – vooral goud en brons – nam een prominente plaats in. Vanaf de bronstijd ontstond in Georgië een bloeiende edelsmeedkunst. Niet toevallig situeerden de oude Grieken het legendarische Gulden Vlies in deze regio, bekend om haar rijkdom aan goud.

Doorheen de geschiedenis werd het kleine maar strategisch gelegen Georgië een speelveld van grootmachten: na de Grieken kwamen de Romeinen, Perzen, Arabieren, Byzantijnen, Mongolen en Ottomanen. Ze lieten sporen na van culturele uitwisseling, maar soms ook een pad van vernieling.

Toch slaagde Georgië, sinds de 4de eeuw een christelijke natie, erin om zich als onafhankelijk land te profileren. Dat gebeurde vooral tijdens zijn 'gouden eeuw', tussen de 11de en 13de eeuw, toen het land onder de emblematische koningin Tamar uitgroeide tot een invloedrijke en bloeiende staat in het Midden-Oosten.

FIREFLIES – Jonge keramisten in het museum (7 december 2024 – 7 april 2025)

Twintig jonge kunstenaars van La Cambre deelden hun passie voor klei en vuur en stelden hun werken tentoon. Ze lieten ze dialogeren met drie verzamelingen van het museum waar ceramiek telkens een belangrijk onderdeel van uitmaakt.

Dat betreft vooreerst de Griekse ceramiek uit de Oudheid. Het museum bezit een uiterst belangrijk ensemble van het typische vaatwerk met zwartfiguren en roodfiguren uit Attika, alsook van andere stijlen, vormen en herkomstplaatsen.

Ook in de verzameling van precolumbiaans Amerika zijn er vele prachtige werken van ceramiek, zowel vaatwerk als beelden. Zij komen uit verschillende periodes en gebieden.

De collectie 18de eeuw, ten slotte, met vele objecten in terracotta, steengoed, faïence en porselein toont de technieken die in Europa werden toegepast en ook daar tot artistieke hoogtepunten leidden, in het bijzonder in de 18de eeuw.

Voor dit project ontwierpen en maakten de studenten van de Master Interieurarchitectuur van La Cambre een nieuwe scenografie. Hun vertrekpunt was de recuperatie van materialen. De ongrijpbaarheid van het licht, een zekere ironie in de presentatievormen en een uitgesproken interesse in keramiek vormden de basis voor hun visie op het insceneren van hedendaagse kunstwerken.

Naast de ceramiekkunstenaars en de interieurarchitecten werkte ook het atelier van de visuele en grafische communicatie van La Cambre mee. De studenten van dat atelier bepaalden mee de identiteit van het project. Hun styling heeft betrekking op het logo, de bordjes met uitleg, de affiche, de catalogus en de communicatienetwerken.

De talloze mogelijkheden van klei — een oeroude grondstof — en de eeuwenoude ambachten om deze tot keramiek te vormen, blijven hedendaagse kunstenaars fascineren. Wellicht is het een vluchtig fenomeen, maar het potentieel voor innovatie staat buiten kijf. Het doet denken aan vuurvliegjes: ze duiken even snel op als ze weer verdwijnen, maar fonkelen desondanks al miljoenen jaren.

Het project 'Fireflies' genoot steun van Les Amis de La Cambre en De Vrienden van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis.

Hallepoort

Magical Theatres (1 december 2021 – 4 juni 2023)

In 2022 en 2023 lichtte de Hallepoort het doek op over een weinig bekend maar fascinerend erfgoed: het papiertheater. Dit wonderlijke speelgoed, dat een venster opent naar de intieme leefwereld van de welgestelde 19de-eeuwse gezinnen, vormde het stralende middelpunt van de tentoonstelling 'Magical Theatres'.

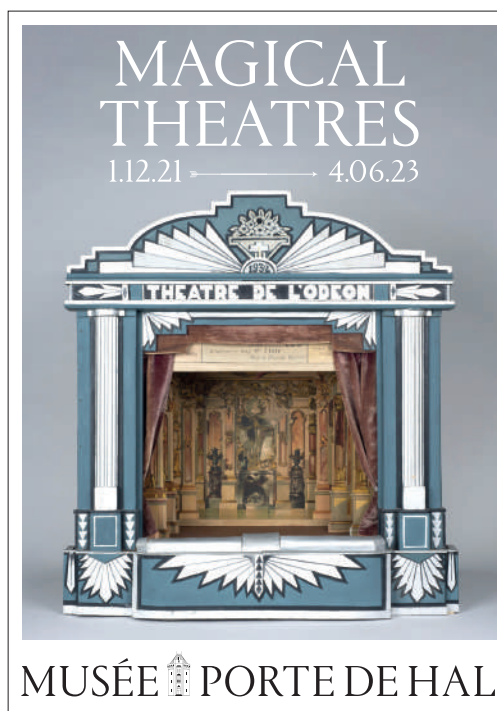
Bezoekers ontdekten prachtige, gemonteerde historische theatertjes, evenals ongesneden (chromo) lithografische bouwplaten zoals ze destijds werden verkocht. Dankzij een combinatie van bruiklenen van museale en particuliere partners, en de rijke collectie van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, bood de tentoonstelling een ware reis door Europa. Hierbij kwamen de thema's en stijlen van diverse uitgevers tot leven, waaronder de beroemde Benjamin Pollock in Londen, de drukkerij Pellerin & Cie in Épinal en Johann Friedrich Schreiber in Esslingen am Neckar.

De tentoonstelling bood ook een unieke kans om ander speelgoed uit de wereld van het marionetten-theater en schaduwtheater te ontdekken. Daarnaast verrijkten hedendaagse kunstenaars dit historische erfgoed met hun eigen creaties.

Het speelgoed nodigde bezoekers uit zich te laten meevoeren naar de boeiende wereld van het grote theater van die tijd, waar verhalen en tijdloze sprookjes samenkwamen. Een zorgvuldig ontworpen scenografie creëerde een meeslepende en magische sfeer: kleurrijke decors, virtueel geanimeerde personages en hologrammen brachten de kleine theaters van weleer tot leven. De Gelaarsde

Kat, de speelse gids van de tentoonstelling, nam het woord in de audiogids en begeleidde met veel enthousiasme maar liefst 30.000 bezoekers tijdens hun ontdekkingstocht.

De tentoonstelling kreeg steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Imago van Brussel) en de Nationale Loterij.

EVENEMENTEN

130 jaar afgietselwerkplaats in het Jubelpark (1893-2023)

In 2023 bestond de afgietselwerkplaats in het Jubelpark 130 jaar. Dat was de gelegenheid om de bijzondere museumafdeling in de schijnwerpers te zetten met een feestelijk programma.

De afgietselwerkplaats is binnen de KMG een atypische afdeling door haar tweevoudige opdracht. Enerzijds beheert de afdeling de 19de-eeuwse verzameling gietvormen en afgietsels. Met iets meer dan 5.000 inventarisnummers vormt de verzameling een overzicht van de Europese beeldhouwkunst van de Oudheid tot de 18de eeuw.

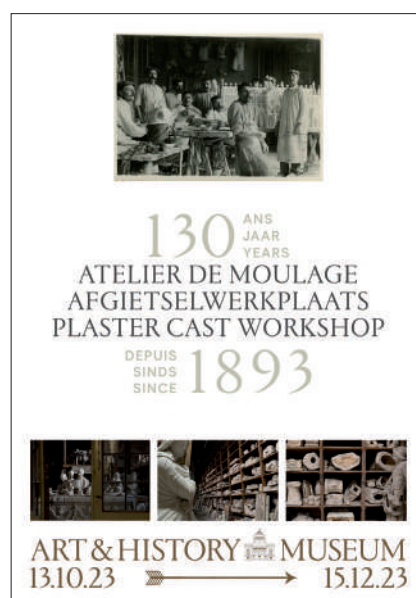
Anderzijds staat de afdeling in voor de productie van nieuwe plaasteren afgietsels. De productieactiviteiten werden opgestart in 1893 en voortgezet tot op heden. Van generatie op generatie werd de 19de-eeuwse vakkennis doorgegeven. Vandaag past de afgietselwerkplaats nog steeds de oude ambachtelijke giettechnieken toe en houdt ze deze, als immaterieel erfgoed, in leven.

De feestelijkheden vonden plaats in het najaar van 2023 onder de vorm van een nocturne, een open-deurweekend en extra publieksactiviteiten. De deuren van het atelier zwaaiden op uitzonderlijke tijdstippen open voor het publiek.

Ter gelegenheid van haar 130ste verjaardag zette de afgietselwerkplaats haar deuren ook open voor hedendaagse kunstenaars. Zo werd gevierd dat de plek met haar 19de-eeuwse karakter nog steeds tot de verbeelding spreekt en inspireert, en dat oude en hedendaagse kunst er elkaar kunnen ontmoeten.

De afgietselwerkplaats verwelkomde twee 'kunstenaars in residentie' die de dialoog aangingen met de erfgoedplek, het ambacht en de collectie. Vanuit deze dialoog creëerden ze nieuw werk. Beeldend kunstenaar Myriam Louyest vertaalde haar inspiratie naar glas, haar uitverkoren medium. De kunstenaar Thomas Bakker (NL) heeft op zijn beurt gewerkt met 16mm-film in relatie tot de locatie.

Hun creaties en interventies werden aan het publiek getoond in de tijdelijke tentoonstellingen 'La traversée de l'or blanc' en 'Double Shelled Egg', georganiseerd binnen het kader van de feestelijke programmatie. Ca. 1.500 bezoekers ontdekten de afgietselwerkplaats, die door het werk van de kunstenaars in een nieuw licht werd geplaatst.

Concert in de
Afgietselwerkplaats 2024.
© Indies Keeping Secrets,
Brussels.

*La traversée
de l'or blanc.*

*Double
Shelled Egg.*

BRIGHT FESTIVAL 2024

'Bright Brussels' is een lichtfestival, een fascinerende reis door Brussel langs artistieke, interactieve, speelse installaties. Van 15 tot 18 februari 2024 nodigden twee routes het publiek uit om enkele van de meest iconische plaatsen van Brussel in een ander licht te herontdekken, dankzij een twintigtal installaties van nationale en internationale kunstenaars.

Twee wijken stonden in de schijnwerpers: de Koninklijke Wijk en de Europese Wijk, maar ter ere van het Belgisch voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie werd Europa extra hard in de schijnwerpers geplaatst. Het MKG mocht dan ook niet op het appel ontbreken.

Het trommeldansoptreden door David Serkoak

Op vrijdag 24 mei 2024 vulde de rotonde rond de totempaal zich met de ritmische stappen en trommelklanken van de Inuk-danser David Serkoak.

David Serkoak werd geboren aan de noordelijke oever van het Nueltinmeer, vlakbij Arviat in Nunavut. Als kind maakte hij de gedwongen verplaatsingen van de Ahiarmiut door de federale overheid mee. In de jaren 1970 koos hij voor het onderwijs: na zijn diploma in 1978 begon hij als leraar in Arviat en in 1993-1994 behaalde hij een bachelordiploma in onderwijs.

Door de jaren heen bekleedde David diverse functies: leraar, directeur, docent aan het Arctic College

van Nunavut en docent Inuit-taal en -cultuur aan Nunavut Sivuniksavut in Ottawa. Hij werkte ook mee aan de ontwikkeling van lesmateriaal in het Inuktitut.

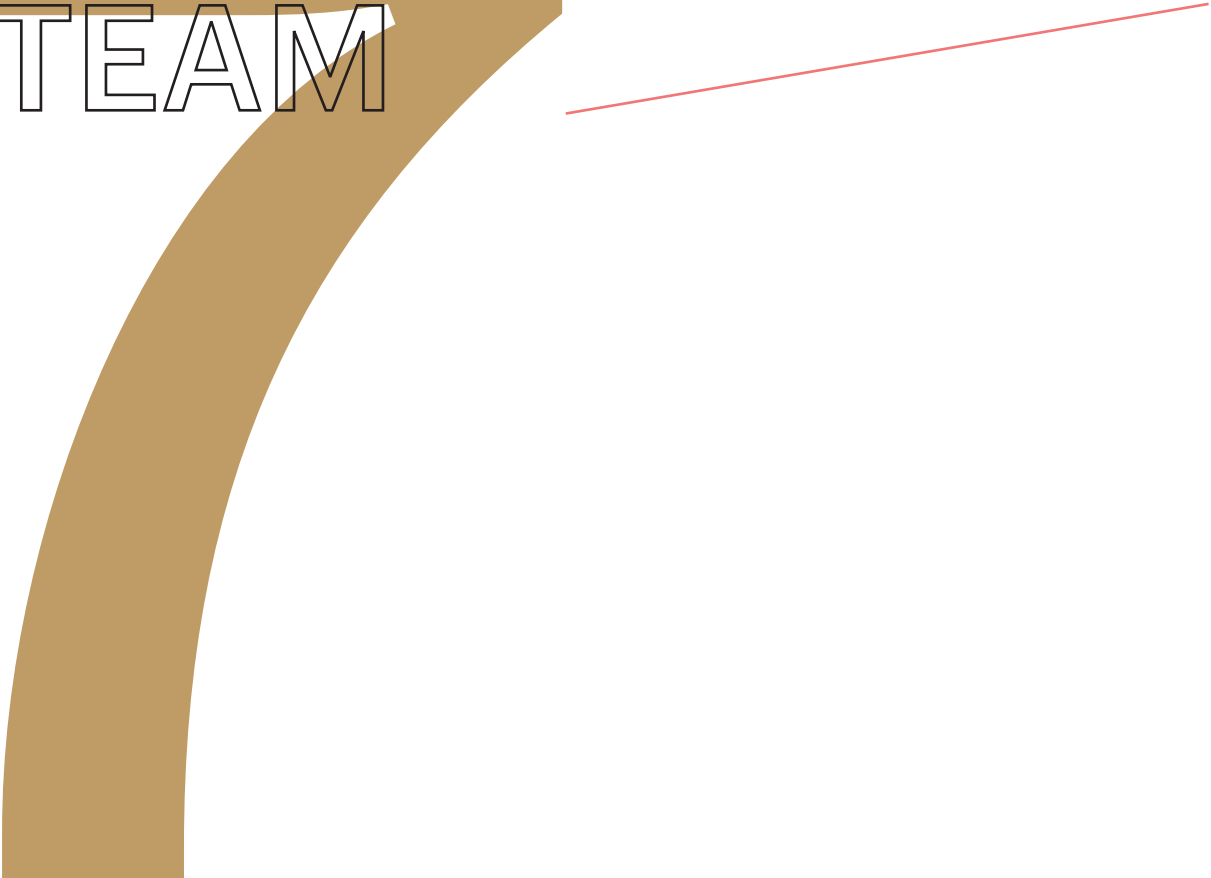
Naast zijn onderwijswerk is David een erkend kunstenaar. Hij geeft dans- en trommelworkshops in Canada en daarbuiten en was betrokken bij de ceremonies van de Olympische Winterspelen in Vancouver. Vandaag richt hij zich op het doorgeven van de trommeldans en het maken van traditionele Inuit-trommels.

Zijn optreden in het museum betoverde het publiek en gaf een unieke kijk op de Inuit-trommels en -voorwerpen uit de collectie.

De Inuk-danser David Serkoak. Foto Anne-Françoise Martin.

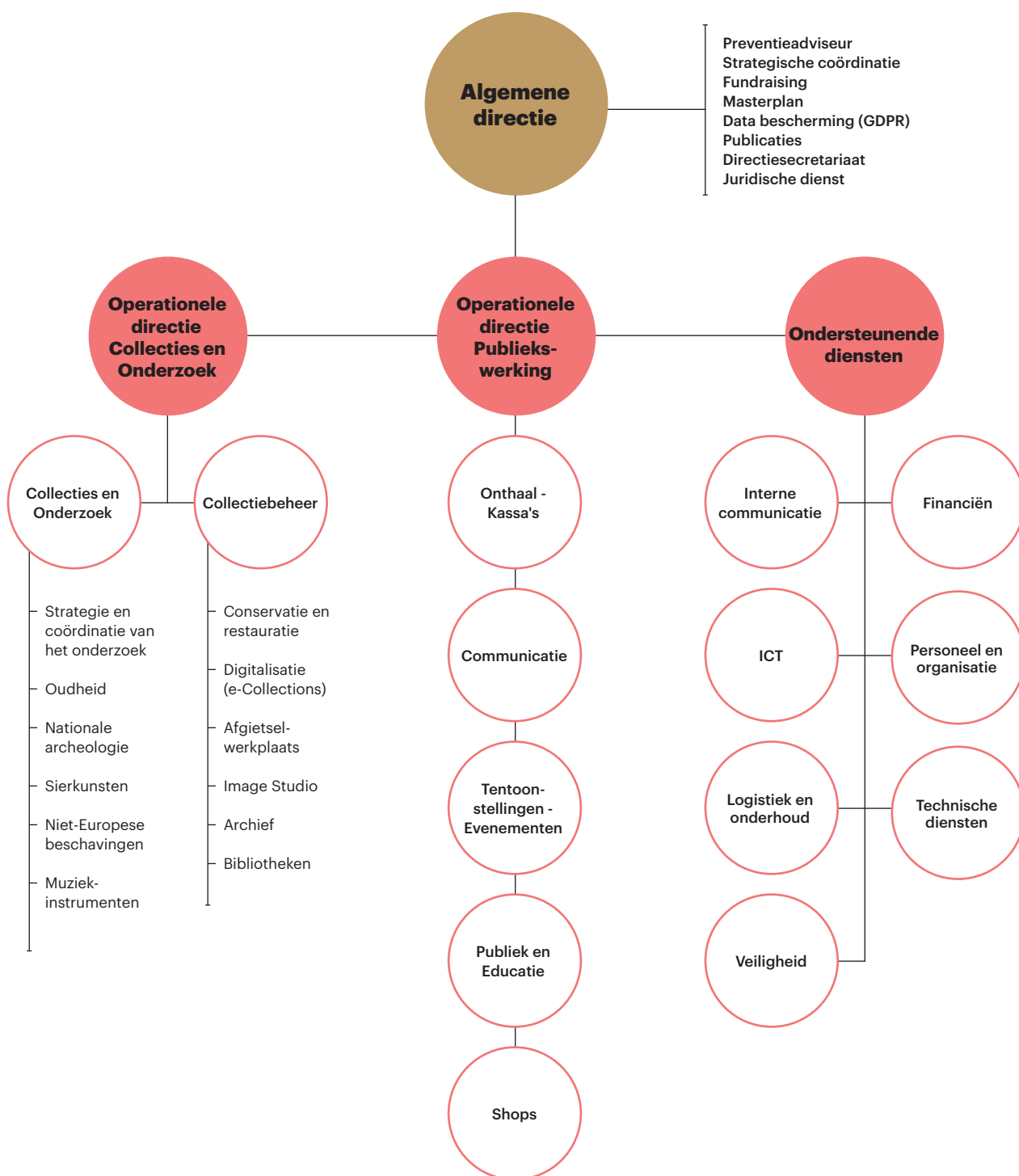
ORGANISATIE & TEAM

STRUCTUUR VAN DE ORGANISATIE

Het organigram wijzigde onder de vorige directie maar is opnieuw aangepast door de huidige algemeen directrice Géraldine David.

ENKELE CIJFERS

2023

MANDAAT- HOUDERS												
	1	0										
STATUTAIREN												
	8	13	4	4	3	5	8	4	1	1		
CONTRACTUELEN												
	13	30	1	5	9	10	16	10	37	29		
TOTAAL	212											

Cijfers op 31/12/2023

Aantal statutaire
aanwervingen

0

Aantal contractuele
aanwervingen*

51

Jaarlijks
ziekteverzuim

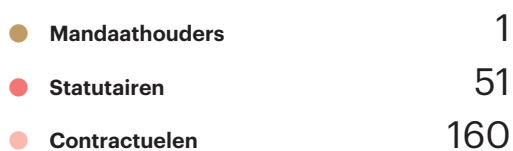
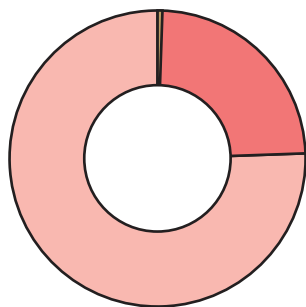
7,7%

* Verlengingen en wijzigingen van
arbeidsovereenkomsten inbegrepen.
Tijdelijke aanwervingen van studenten
ook inbegrepen

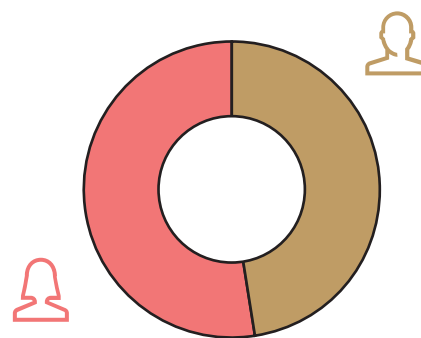
Statistische gegevens op
→

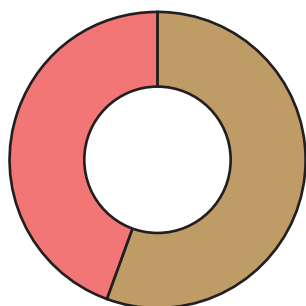
Verdeling contractuelen / statutairen

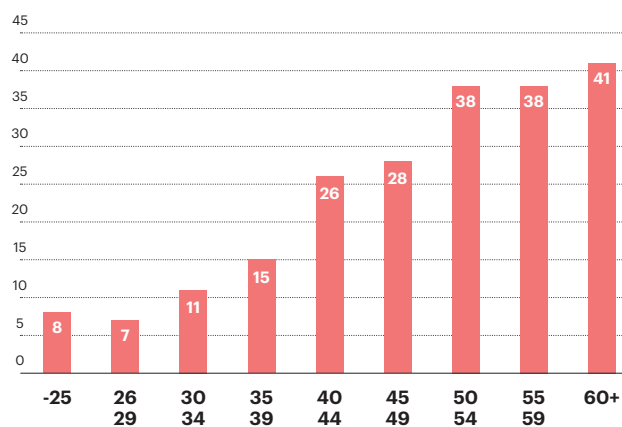
Verdeling mannen / vrouwen

Verdeling volgens taalrol

Leeftijdspiramide

2024

MANDAAT- HOUDERS												
	0	1										
STATUTAIREN												
	7	14	4	3	4	6	8	4	1	1		
CONTRACTUELEN												
	14	28	1	5	7	9	11	9	32	24		
TOTAAL	193											

Cijfers op 31/12/2024

Aantal aanwervingen
mandaathouders

1

Aantal statutaire
aanwervingen

1

Aantal contractuele
aanwervingen*

12

Jaarlijks
ziekteverzuim

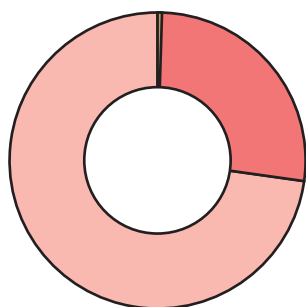
7,93%

* Verlengingen en wijzigingen van
arbeidsovereenkomsten inbegrepen.
Tijdelijke aanwervingen van studenten
ook inbegrepen

Statistische gegevens op
→

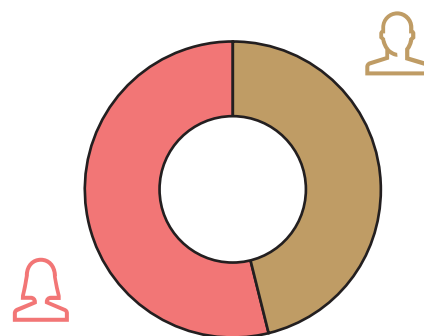
Verdeling contractuelen / statutairen

- Mandaathouders
- Statutairen
- Contractuelen

1
52
140

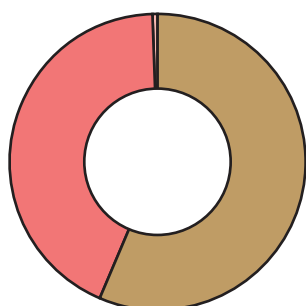
Verdeling mannen / vrouwen

- Mannen
- Vrouwen

89
104

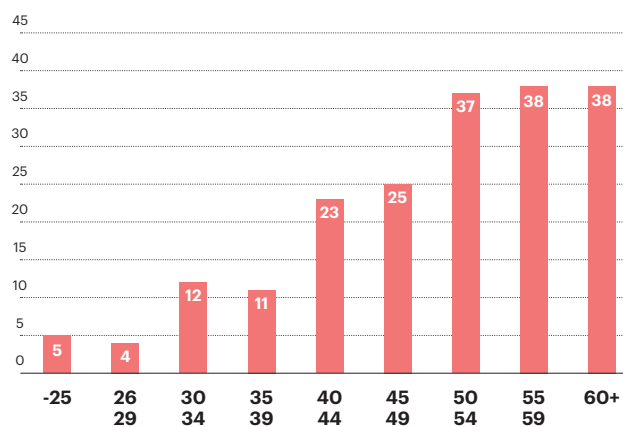
Verdeling volgens taalrol

- Franse taalrol
- Nederlandse taalrol
- Duitse taalrol

109
83
1

Leeftijdspiramide

FINANCIËEL OVERZICHT

		2021	2022	2023	2024
Inkomsten	Dotatie	12.789.000,00	13.635.000,00	15.169.491,00	14.552.405,00
	Eigen inkomsten	1.438.921,28	3.366.099,03	3.778.089,60	3.096.920,82
	Subsidies	919.804,61	3.444.212,60	2.038.238,89	3.095.977,10
	Sponsoring en Giften	-41.570,14	-22.724,52	570.931,65	1.286.702,16
	Totaal	15.106.155,75	20.422.587,11	21.556.751,14	22.032.005,08
Uitgaven	Personeel	10.889.596,37	11.811.190,43	13.273.403,16	13.088.570,06
	Werking	3.233.837,14	7.083.165,00	6.309.420,21	4.235.097,67
	Uitrusting	633.644,28	873.653,13	1.072.787,01	2.042.630,24
	Collecties	60.807,90	66.868,86	303.287,15	99.547,27
	Totaal	14.817.885,69	19.834.877,42	20.958.897,53	19.465.845,24
Saldo		288.270,06	587.709,69	597.853,61	2.566.159,84

VOORUITBLIK: PLANNEN, PROJECTEN & AMBITIËS

Nieuwe zalen: Sierkunsten van de 19de eeuw, art nouveau en art deco

In juni 2025 zal in twee zalen, samen goed voor 1200 m², het overzicht worden tentoongesteld van de rijke verzamelingen van meubels en gebruiksvoorwerpen die in de 19de eeuw in zwang waren en van de latere periodes art nouveau en art deco. Die verzamelingen zijn spectaculair, maar bleven vele jaren verborgen voor het publiek. Ten dele werd er in 2017 al een eerste ontsluiting gerealiseerd door de opening van de zogenoemde Wolferswinkel en de opstelling daarin van kleinere siervoorwerpen van art nouveau en art deco. Die zijn zowel van Belgische als internationale oorsprong.

In de eerste nieuwe zaal van 715 m² komen de Belgische art nouveau en art deco. Het zwaartepunt ligt op de art nouveau, de stijl die omstreeks 1900 in België ontstond en er tot fenomenale bloei kwam. De bezoekers zullen een goed overzicht krijgen van de diversiteit aan vormelijke interpretaties die zo typisch waren voor die stijl in het rijke België. Behalve indrukwekkende realisaties van de grootheiden Victor Horta en Henry van de Velde, wordt ook uitvoerig aandacht besteed aan andere architecten en ontwerpers zoals Paul Hankar, Léon Sneyers, Paul Hamesse, Gustave Serrurier-Bovy, Oscar van de Voorde en vele anderen. Het koninginnenstuk wordt zonder enige twijfel de wintertuin die Victor Horta ontwierp voor de Brussels ingenieur Jean Cousin. Die monumentale constructie werd in de jaren 60 ontmanteld en verrijst nu volledig gerestaureerd.

De Belgische art deco zal zijn plaats vinden in dezelfde zaal. Die stijl werd in 1925 decisisef gepromoot dankzij de Internationale tentoonstelling van moderne decoratieve en industriële kunsten in

Parijs. Ook daar schitterden de inzendingen van België. Echo's daarvan zal het publiek terugzien in de nieuwe zaal, alsook tal van andere markante uitingen van die stijl zoals hij bloeide gedurende het interbellum. 1940 is duidelijk het jaar waarin het overzicht stopt.

De uitzonderlijke verzamelingen art nouveau en art deco van het museum gaan terug op historische en bewuste aankopen en bruiklenen waarbij vooral de artistieke kwaliteit een rol speelde. Voor het publiek zal het bovendien een verrassing zijn om kennis te maken met wat zich achter de gevels van belangrijke Brussels woningen in art-nouveaustijl bevond.

De tweede zaal, met een oppervlakte van ongeveer 500 m², is gewijd aan de decoratieve kunsten van de negentiende eeuw. De route volgt de stijlevolutie uit die periode, van empire en neogotiek tot het japonisme — een stroming die van grote invloed is geweest op de art nouveau

Daarnaast worden de maatschappelijke veranderingen thematisch vormgegeven. Zo zijn er thema's over de industrialisering, het transport, de vrije tijd, de aandacht voor kinderen, de opsplitsing van het interieur in verschillende woonvertrekken en zo meer, dat alles vooral toegespitst op de sociale klasse van de burgerij.

Uiteraard zijn in die zaal verschillende topwerken aanwezig. Zo is er het meubilair van de Franse meubelmakerfamilie Jacob dat werd gebruikt op het bal van de hertogin van Richmond aan de vooravond van de slag bij Quatre-Bras en drie dagen vóór de beslissende slag bij Waterloo. Kandelaars van de Parijse prestigezilversmid Odiot uit de nalatenschap van graaf Thierry de Looz-Corswarem zullen als

bruikleen van de Koning Boudewijnstichting eveneens te zien zijn.

Vanaf juni 2025 schittert ook de 19de eeuw in volle glorie met tal van internationale en Belgische creaties.

Heropening van de Veren- en Textielzaal

Begin 2026 wordt het publiek uitgenodigd om de rijke culturen van Zuid-Amerika opnieuw te ontdekken. De permanente tentoonstellingszaal gewijd aan het Amazonegebied en de Andes heropent dan haar deuren. Deze nieuwe opstelling werpt een licht op stukken van onschatbare historische en culturele waarde, terwijl tegelijkertijd hun optimale bewaring wordt gegarandeerd.

Een van de absolute hoogtepunten is de majestueuze Tupinambá-verenmantel, een ceremonieel gewaad uit de 16e eeuw. Vervaardigd uit duizenden veren van de rode ibis op een basis van katoen, is dit artefact een van de topstukken van het museum. Vanwege hun extreme kwetsbaarheid worden de mantel en andere objecten uit veren en vlechtwerk enkel bij zeer zwak licht (laag lux-niveau) geëxposeerd. Zo wordt de verbleking van de natuurlijke kleuren en de degradatie van het textiel tot een minimum beperkt.

Het parcours vervolgt met een panorama van de Andesculturen, waarbij het thema conservatie centraal staat. Veel van de geëxposeerde objecten zijn bijzonder lichtgevoelig, met name de precolumbiaanse textielen — beroemd om hun levendige motieven en kleuren — evenals houten artefacten (maskers, sculpturen) en andere verentooien. Voor deze organische materialen is, naast een gedimde verlichting, ook een strikte controle van de luchtvochtigheid en temperatuur noodzakelijk om onherstelbare schade of verbleking van vezels en pigmenten te voorkomen.

Ten slotte is er een vitrine gewijd aan hallucinogene middelen, drugs en tabak; stoffen die wijdverspreid waren over het hele Amerikaanse continent.

De tentoonstelling biedt zo een fascinerende duik in deze beschavingen, terwijl bezoekers tegelijkertijd bewust worden gemaakt van de uitdagingen binnen de museografie.

ADVIES- & BEHEERSORGANEN

De Beheerscommissie (01/01/2024)

De Beheerscommissie is verantwoordelijk voor het financiële, materiële en administratieve beheer van de instelling, waaronder het vaststellen van het activiteitenprogramma, het opstellen en opvolgen van de begroting, en het goedkeuren van investeringen en personeelsplannen. Daarnaast waakt zij over het rationeel gebruik van middelen, infrastructuur en veiligheid, en beslist zij over belangrijke aankopen en schenkingen binnen de wettelijke grenzen.

In de zogenaamde pool ‘Kunst’ delen de KMKG deze commissie met de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten (KMSKB) en het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK).

Samenstelling Pool Kunst:

Voorzitter:

- › Arnaud Vajda, voorzitter van de POD Wetenschapsbeleid

Stemgerechtigde leden:

- › Géraldine David, algemeen directrice van de KMKG
- › Kim Oosterlinck, algemeen directeur van de KMSKB
- › Hilde De Clercq, algemeen directrice van het KIK
- › De verantwoordelijke van de dienst ‘Budget en beheerscontrole’ van de POD Wetenschapsbeleid

Leden met raadgevende stem:

- › De bij de minister geaccrediteerde Inspecteur van Financiën
- › De secretarissen van de beheerscommissie

De Directieraad (01/01/2024)

De Directieraad ondersteunt de algemeen directrice bij het dagelijks beheer van de KMKG en formuleert voorstellen met betrekking tot de werking van de instelling. Hij staat in voor de coördinatie tussen de verschillende diensten en hun activiteiten, en is bevoegd inzake tuchtmaatregelen, bevorderingen in graad of weddeschaal, en de selectie van kandidaten voor openstaande of vrijgekomen functies.

In het kader van een recente hervorming richt de Directieraad zich voortaan hoofdzakelijk op strategische aansturing, met een nadruk op beleidsvorming en langetermijnplanning. De operationele opvolging en uitvoering van dagelijkse taken worden gedelegeerd aan de bevoegde diensten, binnen een structuur van gedeelde verantwoordelijkheden en functionele autonomie.

Samenstelling:

Voorzitster:

- › Géraldine David, algemeen directrice van de KMKG

Stemgerechtigde leden:

- › Werner Adriaenssens
- › Nicolas Cauwe
- › Natacha Massar
- › Saskia Willaert

De Wetenschappelijke raad (01/01/2024)

De Wetenschappelijke raad verleent advies over de wetenschappelijke activiteiten van de KMG. De raad ontwikkelt en evalueert de wetenschappelijke onderzoeksstrategie van de KMG op lange termijn. De raad bestaat uit externe experts en interne wetenschappelijke medewerkers.

Samenstelling:

Voorzitster:

- › Athena Tsingarida (ULB)

Vice-Voorzitter:

- › Géraldine David, algemeen directrice van de KMG

Externe leden:

- › Ralph Dekoninck (UCLouvain)
- › Francis Maes (UGent)
- › Marjan Sterckx (UGent)

Interne leden:

- › Werner Adriaenssens
- › Nicolas Cauwe
- › Bruno Overlaet
- › Saskia Willaert

De Jury van de Loopbaan van het wetenschappelijk personeel (01/01/2024)

De Jury van de Loopbaan van het wetenschappelijk personeel staat in voor de selectie en promotie van statutair wetenschappelijk personeel. De jury wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van de POD Wetenschapsbeleid en bestaat verder uit twee externe experts van universiteiten en de algemeen directrice van de KMG.

Samenstelling:

Voorzitter:

- › Robert Van de Walle, POD Wetenschapsbeleid

Leden:

- › Géraldine David, algemeen directrice van de KMG
- › Athena Tsingarida (ULB)
- › Isabelle De Groote (UGent)

Het Basisoverlegcomité (01/01/2024)

Het Basisoverlegcomité is een adviesorgaan voor de werkomstandigheden en het welzijn op het werk. Het comité bestaat uit vertegenwoordigers van het personeel en de werknemersorganisaties (vakbonden).

Samenstelling:

Vertegenwoordigers van de KMKG:

- › Géraldine David, algemeen directrice en voorzitter van het Basisoverlegcomité
- › Sarah De Loor, managementondersteuning
- › Gaëtan Leroy, diensthoofd Personeel & Organisatie
- › Bruno Overlaet, conservator en verantwoordelijke wetenschappelijk onderzoek
- › Sylvie Pareyn, verantwoordelijke publiekswerking
- › Sandrine Thieffry, preventieadviseur

Federale vakbondssecretarissen:

- › Valérie Demeulemeester, ACOD-CGSP
- › Kai Saillart, ACV-CSC
- › Jean-Christophe Vancoppenolle, ACV-CSC
- › Jimmy Verlez, VSOA -SLFP

Vakbondsafgevaardigden:

- › Luc Delvaux, ACOD-CGSP
- › Claudia de Oliveira Franca, ACV-CSC
- › Antonio Garcia, ACOD-CGSP
- › Anick Joire, VSOA -SLFP
- › Kurt Lemmens, ACOD-CGSP

Vertrouwenspersonen KMKG:

- › Britt Claes (N),
- › Damien Filippi (F)

Arbeidsgeneesheren van EMPREVA:

- › Anne Kandi
- › Walter Lippens

PARTNERS, SPONSORS & SCHENKERS

In 2024 kregen we de zekerheid dat in juni 2025 de nieuwe zalen gewijd aan de sierkunsten van de 19de eeuw, de Belgische art nouveau en de Belgische art deco zouden opengaan. Daarmee kon het jarenlange engagement van het museum, de Regie der Gebouwen en verschillende mecenasen eindelijk gestalte worden geven. En dat zijn de Nationale Loterij, het Fonds Baillet Latour, de Koning Boudewijnstichting en De Vrienden van de KMKG.

De restauratie van Horta's creatie de wintertuin van het huis-Cousin en de wederoprichting ervan in de eerste nieuwe zaal was het deelproject waarvoor in 2019 de particuliere fondsen werden bijeengebracht. Behalve gelden van privépersonen werden daar veel grotere corporate fondsen voor bekomen, meer bepaald van de TotalEnergies Foundation, de Nationale Bank, BRAFA en de Pietercil Group NV.

De opening kan de aanleiding vormen om nieuwe projecten voor te stellen en weer bijkomende financiering te zoeken.

Vanuit testamentaire hoek werden verschillende vragen gesteld inzake nalatenschappen ten gunste van de KMKG. Daarbij werd vooral de formule van het duo-legaat naar voren geschoven, veelal door een notaris of medewerker. Omdat de erfbelasting ten voordele van 'het niet-goede doel' in Vlaanderen volledig werd uitgehold, werd er nadrukkelijk op gewezen dat deze vorm van nalatenschap niet evident meer is wanneer de erflater in Vlaanderen is gedomicilieerd.

Scheningen van kunstwerken gebeurden geregeld, uiteraard na grondige evaluatie door de bevoegde conservator en akkoord van de directie. De ambassades van de Bahama's en Azerbeidzjan schonken muziekinstrumenten. De Vrienden schonken een mooie art-nouveaुकandelaar van Fernand Dubois. Scheningen worden doorgaans alleen aanvaard als zij een reële verrijking van onze collecties betekenen.

AFKORTINGEN

Africamuseum	Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
CRAN	Centre de Recherches en Archéologie Nationale
EPHE	École pratique des hautes études
HOGENT	Hogeschool Gent
ICTEAM	Information and Communication Technologies, Electronics, and Applied Mathematics
INCAL-UCLouvain	Institut des Civilisations, Arts et Lettres- Université catholique de Louvain
KIK	Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
La Cambre	École nationale supérieure des arts visuels de La Cambre
UCLouvain	Université catholique de Louvain
ULB	Université libre de Bruxelles
VUB	Vrije Universiteit Brussel

Opm.: de term 'museum' in de teksten verwijst naar de KMKG als geheel.

Verantwoordelijke uitgever:

Géraldine David, algemeen directrice
KMG, Jubelpark 10 – 1000 Brussel

Samenstelling:

document gebaseerd op informatie aangeleverd
door de medewerkers van de KMG

Coördinatie:

Alexandra De Poorter

Vormgeving:

polygraph.be

www.kmkg.be

© Iedere (zelfs gedeeltelijke) weergave van dit werk,
behalve voor niet-commercieel of educatief gebruik,
is strikt verboden zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de algemeen directeur van de KMG.

KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS

.be

www.kmkg.be